

ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์
ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ธนพร กิจสุทธิ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

ตุลาคม 2553

ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์
ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ธนพร กิจสุทธิ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

ตุลาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์
ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

บทคัดย่อ
ของ
ธนพร กิจสุทธิ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์พิเศษ

ตุลาคม 2553

ธนพร กิจสุทธิ. (2553). ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ โพธิ์สาร.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง และเปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ก่อนและหลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มี ความพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนราชวินิตบางแค กรุงเทพมหานคร เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ วีดิทัศน์ ประกอบการเรียน เรื่อง ระวังอันตราย แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ใช้เวลาในการทดลองระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 60 นาที ทุกวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 09.00 – 10.00 น. จำนวน 8 แผนการสอนและเรียนเสริมบททวนในชั่วโมงกิจกรรมภาคบ่าย เวลา 13.00 – 14.00 น. วันละ 60 นาที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ The Sign Test for Median : One Sample และ The Wilcoxon Matched – Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับดี
2. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้น

A STUDY ON SAFETY SKILLS IN DAILY OF LEVEL 2 STUDENTS WITH MILD MENTAL
RETURDATION THROUGH A VIDEO LESSONS IN COPERATE WITH SIMULATIONS

AN ABSTRACT

BY

THANAPORN KIJSUTTHI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Special Education
at Srinakharinwirot University

October 2010

Thanaporn Kijstutthi. (2010). *A Study on Safety Skills in Daily of Level 2 Students with Mild Mental Retardation Through a Video Lessons in Coperate with Simulations*. Thesis, Graduate Studies (Special Education). Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University. Committee:
Asst. Prof. Dr. Siripan Sriwanyong, Asst. Prof. Dr. Paitoon Pothisaan.

This research aimed to study safety skills of second-level students with mild intellectual disabilities after learning through video lessons combined with practice in simulated situations and to compare the safety skills of second-level students with mild intellectual disabilities before and after learning through video lessons combined with practice in simulated situations. The sampling group consisted of 8 students with mild intellectual disabilities (without multiple handicaps) who had IQ scores between 50-70 and studied in the second level of Rajwinitbangkae School in Bangkok, during the first semester of the academic year 2009. These students were selected by the method of purposive sampling. The tools used in data collection were educational video "Beware of Danger," lesson plans, and assessment of simulation practice. The experiment was conducted for 4 weeks: each week for 2 days (Thursday and Friday) and each day for 60 minutes (9.00 – 10.00). Eight lesson plans were used, including an activity period for reviewing the lesson from 13.00 – 14.00. Statistics used in data analysis were: median, interquartile range, The Signed Test for Median: One Sample, and the Wilcoxon Matched-Pairs Sign – Ranks Test.

The results of the research were concluded as follows:

1. The safety skills of second-level students with mild intellectual disabilities after learning through video lessons combined with practice in simulated situations were at a satisfying level.
2. The safety skills of second-level students with mild intellectual disabilities after learning through video lessons combined with practice in simulated situations were better when comparing to their safety skills before learning.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

ของ

ธนพร กิจสุทธิ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน ..... พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โภธิสาร กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ซึ่งได้ให้แนวทาง คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการทำปริญญาบัตร รวมทั้งให้ความเอาใจใส่และกำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลาและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี ศักดิ์ศิริผล กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ์ คงคาเพชร ที่ช่วยกรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการทำบทเรียนวีดิทัศน์ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.กิงสร เกาะประเสริฐ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ สถาบันราชานุกูล อาจารย์จรัญ น้อยอ้อม หัวหน้างาน กิจกรรม และ อาจารย์วิไลพร ศิลางาม งานวัดผลโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรีที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือและได้ให้ความช่วยเหลือตรวจสอบแก้ไขจนได้เครื่องมือที่สมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ประสาท พวงมาลี ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนราชวินิตบางแค กรุงเทพมหานคร อาจารย์สมยศ พวงเกตุแก้ว ครูประจำชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อำนวยความสะดวกในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ธนพร กิจสุทธิ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	9
ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	9
ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	10
ลักษณะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย	13
หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ..	15
หลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	18
ทักษะชีวิต	20
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	20
เนื้อหาของบทเรียน เรื่อง ระวังอันตราย	24
ความหมายของทักษะชีวิต	27
ประเภทของทักษะชีวิต	28
ทักษะในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต	32
บทเรียนวีดิทัศน์	33
ความหมายของวีดิทัศน์	33
ลักษณะพิเศษของบทเรียนวีดิทัศน์	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
สถานการณณ์จำลอง	37
ความหมายของสถานการณณ์จำลอง	37
สาระสำคัญของสถานการณณ์จำลอง	38
การสอนแบบสถานการณณ์จำลองช่วยพัฒนาการเรียนการสอน	38
ประโยชน์ของสถานการณณ์จำลอง	38
ขั้นตอนการสอนแบบสถานการณณ์จำลอง	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณณ์จำลอง	41
3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
วิธีการทดลอง	49
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ความมุ่งหมายของการวิจัย	59
สมมุติฐานในการวิจัย	59
วิธีการดำเนินการวิจัย	59
สรุปผลการวิจัย	60
อภิปรายผล	60
ข้อเสนอแนะทั่วไป	65
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก	75
ภาคผนวก ข	77
ภาคผนวก ค	80
ภาคผนวก ง	88
ภาคผนวก จ	90
ประวัติย่อผู้วิจัย	95

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนคะแนนค่ามัธยฐาน และพิสัยควอไทล์ ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงใน สถานการณ์จำลอง	55
2 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานที่คำนวณได้กับค่ามัธยฐานที่กำหนดไว้ในระดับดี ทักษะ ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาในระดับเล็กน้อย	57
3 เปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง	58
4 ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถาม แบบประเมินทักษะความปลอดภัยใน การดำรงชีวิต	78

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมของมนุษย์และเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุนและลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทักษะชีวิตเป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในวงการการศึกษาและจิตวิทยา หมายถึงความสามารถที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต (Egan; & Cowan. 1979: 8) โอ ดอนนาฮูและคลาสเนอร์ (O'Donohue; & Krasner. 1995: 2) ให้ความหมายของทักษะว่าเป็นความสามารถเฉพาะที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนคำว่า ชีวิต ตามแนวคิดของเนลสัน โจนส์ (Nelson Jones. 1992:15) ได้กล่าวถึง ชีวิตประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ด้านร่างกาย (Biological Life) และ 2) ด้านจิตใจ (Psychological Life) โดยปกติส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงชีวิตก็จะไม่พ้นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย แต่จิตใจนั้นก็ป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของชีวิต อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบทั้งสองส่วนมีความเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังนั้นชีวิตด้านจิตใจจึงเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization (WHO). 1993: online) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้บุคคลมีพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมที่จะสามารถจัดการกับความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ที่มากระตุ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทักษะชีวิต (Life Skills) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพจะได้ดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องมีไม่ว่าบุคคลทั่วไป หรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ซึ่งทักษะชีวิตแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ (Goodship, Joan M. 2001: 1) 1) ทักษะการดำรงชีวิต (Daily life skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ทักษะทางสังคม (Personal Social skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน และ 3) ทักษะการประกอบอาชีพ เป็นทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ดังนั้นครอบครัวและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสอนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนรู้ทักษะชีวิตตั้งแต่เด็ก ซึ่งในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกามีการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิต (Life skills Curriculum) เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ฝึกฝน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเป็นสาระหนึ่งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและ

พัฒนาการด้านต่างๆ ของมนุษย์ การดำรงชีวิตและครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การป้องกันโรคและทักษะความปลอดภัยในชีวิต สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต เป็นสาระที่เน้นในเรื่องการระวังอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในบ้านและภายนอกบ้าน อันตรายที่เกิดขึ้นภายในบ้าน ได้แก่ การพลัดตก หกล้ม การถูกของร้อนลวกไหม้ การถูกกระแสไฟฟ้าดูด การได้รับสารพิษจากยาหรือสารเคมีที่มีอยู่ในบ้าน การถูกสัตว์ร้ายกัด เช่น การถูกสุนัขหรือแมวกัดหรือข่วน การบาดเจ็บจากของมีคม นอกจากนี้อุบัติเหตุยังเกิดขึ้นภายนอกบ้าน เช่น การถูกรถชน การตกน้ำ การเกิดอุบัติเหตุในท้องถนน และการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในการเรียนรู้เพราะจะได้รู้จักปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในภาวะฉุกเฉินหรืออันตรายได้ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการสอนให้นักเรียนเรียนรู้การดำรงชีวิตที่มนุษย์ทุกคนต้องเรียน ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร จึงจำเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรได้รับการฝึกฝนตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรพีญ เหล่านรเศรษฐ์ ที่ได้ทำการวิจัยด้านพฤติกรรม การปรับตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนเพื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติ พบว่าเด็กเหล่านี้ขาดทักษะการช่วยเหลือตนเอง การดูแลสุขภาพอนามัยและทักษะชีวิต (จันทรพีญ เหล่านรเศรษฐ์. 2544; อ้างอิงจาก Drew , Logan; & Hardman. 1992)

การสอนทักษะความปลอดภัยต้องใช้กระบวนการสอนที่หลากหลาย และการจัดการศึกษาได้มียอมรับและนำเอาเทคโนโลยีการศึกษามานำมาบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เทคโนโลยีการศึกษานับวันจะเพิ่มความจำเป็นและความสำคัญยิ่งขึ้นในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ วิดีทัศน์เป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งที่มีความเหมาะสมในการนำมาสร้างบทเรียน เพราะวีดิทัศน์ให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ทั้งภาพ เสียง สี และตัวอักษรประกอบ ช่วยทำให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ที่สำคัญ วีดิทัศน์สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาลถึงอุดมศึกษาด้วยคุณสมบัติของสื่อวีดิทัศน์ ในปัจจุบันมีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ระบบดิจิทัล (Digital) มาช่วยสร้างภาพให้เหมือนจริง (Virtual Reality) ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ (วิภา อุตพันธ์. 2544: 19-22) การนำเอาวีดิทัศน์ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการนำเอาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือคล้ายคลึงกับบทเรียนวีดิทัศน์มาจำลองเป็นสถานการณ์ให้ได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองโดยให้นักเรียนได้ลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ มีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์นั้นๆ (สมชาย พงศ์วิลาวัณย์. 2547: 3) ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของสิริมา ภิญาญอนันตพงษ์. 2545: 10) กล่าวคือ ควรให้นักเรียนเรียนรู้ผ่าน การกระทำ (Learning by Doing) ซึ่งนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านสังคมของนักเรียน ดังนั้นการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองจากบทเรียนวีดิทัศน์จึงเป็นเทคนิคที่ดี

วิธีหนึ่งและเหมาะสมกับการนำมาช่วยฝึก(เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. 2545: 164) ซึ่งตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน เสียสมาธิง่าย มีปัญหาในการหาความสัมพันธ์ ในด้านความจำ ในการถ่ายโยงความรู้ เรียนรู้ลักษณะนามธรรมได้ยาก การลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดการเรียนรู้และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามศักยภาพได้ช่วยเหลือตนเองได้ดีไม่เป็นภาระของผู้อื่นและสังคม

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ จึงได้จัดทำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ขึ้นและนำไปใช้เป็นสื่อ การสอน ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย ซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นและยังทำให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดูแลตนเองและดำรงชีวิตตามลำพังได้ด้วยตนเองอีกทั้งยังพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย ก่อนและหลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้กับครูและผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถนำบทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ครั้งนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน และเป็นแนวทางแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานำแนวทางไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับอื่นๆต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนราชวินิตประถมบางแค กรุงเทพมหานคร เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน

การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนวีดิทัศน์การสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) เรื่อง “ระวังอันตราย” ที่ใช้เวลาเรียนปกติ วันละ 60 นาที และเรียนเสริมนอกเวลาเรียนปกติ วันละ 60 นาที รวมวันละ 120 นาที นำเสนอภาพและคำอธิบายเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการป้องกันช่วยเหลือและดูแลตนเองจากอุบัติเหตุขณะอยู่ในบ้าน โดยแต่ละสถานการณ์ในบทเรียนวีดิทัศน์จะมีความยาวประมาณ 10 นาที โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ชมวีดิทัศน์ แล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เป็นการฝึกถ่ายโยงไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เนื้อหาในบทเรียนประกอบด้วยเนื้อหาแยกออกเป็น 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า และ หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้หรือถูกของร้อนลวก

การสอนความปลอดภัยในชีวิต เรื่อง “ระวังอันตราย” ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนดังนี้

ขั้นนำ ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่นักเรียนและชี้แจงสาระของบทเรียน

ขั้นสอน. นักเรียนชมบทเรียนวีดิทัศน์การสอนและหากว่าตอนใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ ผู้สอนก็ควรหยุดวีดิทัศน์เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน

ขั้นการเลียนแบบ หลังจากนักเรียนชมบทเรียนวีดิทัศน์การสอนจบหน่วยการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

ขั้นลงมือกระทำ นักเรียนบอกขั้นตอนของการปฏิบัติแล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น โดยนักเรียนอาจจะทำตามคำสั่งของครูผู้สอน

ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้อง นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยไม่มีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการปฏิบัติ

ชั้นการแสดงออก นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนการปฏิบัติมากขึ้นจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์อย่างคล่องแคล่ว

ชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ นักเรียนกระทำการปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรว่าต้องใช้ความพยายาม และครูผู้สอนบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้และประเมินผล

ตัวแปรที่ศึกษา

ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติตน ให้เกิดความปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุบัติเหตุจากไฟไหม้หรือถูกของร้อนลวก ประกอบด้วย รู้และเข้าใจวิธีการใช้และป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เตารีด พัดลม ไมโครเวฟ และกระติกน้ำร้อน รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการถูกของร้อนลวก เช่น เตารีดที่ยังร้อน หม้อหุงข้าวที่ยังร้อน เป็นต้น และรู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง	
ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต	ขั้นตอนการสอน
<p>หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า ตัวชี้วัดการเรียนรู้ การป้องกันช่วยเหลือและดูแลตนเองจากอุบัติเหตุในบ้าน</p> <p>สาระการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> ป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ วิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ <p>หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้ หรือถูกของร้อนลวก ตัวชี้วัดการเรียนรู้ รู้และเข้าใจสาเหตุ ปัจจัย และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากไฟไหม้</p> <p>สาระการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> การป้องกันในการถูกของร้อนลวก สาเหตุของการเกิดอัคคีภัย อันตรายซึ่งได้รับจากการเกิดอัคคีภัย การป้องกันอัคคีภัย และการหนีไฟ <p>(กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)</p>	<p>ขั้นนำ ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่นักเรียนและชี้แจงสาระของบทเรียน</p> <p>ขั้นสอน. นักเรียนชมบทเรียนวีดิทัศน์การสอนและหากว่าตอนใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ ผู้สอนก็ควรหยุดวีดิทัศน์เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน</p> <p>ขั้นการเลียนแบบ หลังจากนักเรียนชมบทเรียนวีดิทัศน์การสอนจบ หน่วยการเรียนรู้แล้วผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง</p> <p>ขั้นลงมือกระทำ นักเรียนบอกขั้นตอนของการปฏิบัติแล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็น โดยนักเรียนอาจจะทำตามคำสั่งของครูผู้สอน</p> <p>ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้อง นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์โดยไม่มีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการปฏิบัติ</p> <p>ขั้นการแสดงออก นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนการปฏิบัติมากขึ้นจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์อย่างคล่องแคล่ว</p> <p>ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ นักเรียนกระทำการปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายาม และครูผู้สอนบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้และประเมินผล</p> <p>(ทศนา แชมมณี. 2547: 246)</p>

ทักษะความปลอดภัย
ในการดำรงชีวิต

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับดี
2. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียน วีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.1 ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.2 ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.3 ลักษณะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย
  - 1.4 หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.5 หลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ทักษะชีวิต
  - 2.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
  - 2.2 เนื้อหาของบทเรียน เรื่อง ระวังอันตราย
  - 2.3 ความหมายของทักษะชีวิต
  - 2.4 ประเภทของทักษะชีวิต
  - 2.5 ทักษะในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
  - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
3. บทเรียนวีดิทัศน์
  - 3.1 ความหมายของวีดิทัศน์
  - 3.2 ลักษณะพิเศษของบทเรียนวีดิทัศน์
  - 3.3 ประโยชน์ของบทเรียนวีดิทัศน์
  - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์
4. สถานการณ์จำลอง
  - 4.1 ความหมายของสถานการณ์จำลอง
  - 4.2 สาระสำคัญของสถานการณ์จำลอง
  - 4.3 การสอนแบบสถานการณ์จำลองช่วยพัฒนาการเรียนการสอน
  - 4.4 ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง

- 4.5 ขั้นตอนการสอนแบบสถานการณ์จำลอง
- 4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. ความหมายของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

องค์การอนามัยโลก (WHO. 2007: online) ให้ความหมายความบกพร่องทางสติปัญญา (intellectual deficiency) หมายถึง บุคคลที่มีความล่าช้าและบกพร่องของพัฒนาการทุกด้าน เช่น พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว สติปัญญา สังคม และภาษา เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดหรือวัยเด็กตอนต้น ไม่ใช้การเจ็บป่วยด้านจิตใจ แต่อาจมีความเจ็บป่วยด้านจิตใจเกิดขึ้นในภายหลัง และมีการใช้คำศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเดียวกัน ได้แก่ ปัญญาอ่อน (mental retardation) ความบกพร่องด้านพัฒนาการ (developmental disability) หรือความบกพร่องด้านจิตใจ (mental deficiency)

ศูนย์บริการสุขภาพเด็ก เยาวชน และสตรี (Children, Youth and Women's Health Service, 2006: online) ประเทศออสเตรเลียได้ให้ความหมายว่าเด็กบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการประเมินพัฒนาการจากจิตแพทย์พบว่ามีการเรียนรู้ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมและการทำงาน ล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน ได้แก่ การสื่อสาร การดูแลตนเอง ทักษะทางสังคม การรักษาความปลอดภัยส่วนบุคคล มีความจำกัดด้านการคิด ความคิดเชิงเหตุผลความจำมีความลำบากในการตั้งใจ และการเชื่อมโยงข้อมูลที่สัมพันธ์กัน เกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ 1) การติดเชื้อของมารดาขณะตั้งครรภ์ เช่น หัดเยอรมัน เป็นต้น 2) ปัญหาระหว่างตั้งครรภ์หรือการคลอด 3) การเจ็บป่วยที่มีผลต่อพัฒนาการ เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบ เป็นต้น 4) การติดเชื้อบางชนิด 5) การบาดเจ็บที่สมองหรือศีรษะ 6) การขาดออกซิเจนในระหว่างการคลอด หรืออุบัติเหตุ เช่น การจมน้ำ การขาดออกซิเจนจากการสำลักควัน เป็นต้น 7) โรคทางพันธุกรรม เช่น กลุ่มอาการดาวน์ เป็นต้น 8) กลุ่มบุคคลพัฒนาการล่าช้า เช่น ออทิสติก เป็นต้น 9) มีโรคทางกาย เช่น ลมชัก เป็นต้น

สมาคมภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาแห่งอเมริกา (AAIDD. 2007: online) ได้ให้ความหมายว่า เด็กที่มีขีดจำกัดในด้านพฤติกรรม ด้านความสามารถในด้านการกระทำกิจกรรมต่างๆ มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ มีข้อจำกัดในด้านทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า ได้แก่ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร ทักษะการดูแลตนเอง ทักษะการดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ด้านวิชาการ การใช้เวลาว่างและการทำงาน ปัญญาอ่อนต้องเกิดก่อนอายุ 18 ปี

กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 9) กล่าวว่า ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึงภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความบกพร่องทาง

ทักษะต่างๆในระยะเวลาพัฒนาการ ส่งผลกระทบต่อเชาว์ปัญญาทุกด้าน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคมมีความบกพร่องทางเรื่องการปรับตัวอาจจะมีหรือไม่มี ความผิดปกติทางร่างกายหรือทางจิตร่วมด้วย

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาคือ บุคคลที่มีภาวะสมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ส่งผลให้มีข้อจำกัดในทักษะการดำรงชีวิตและการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะคือ การสื่อสาร ความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคมหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ลักษณะอาการดังกล่าวต้องแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี

2. ประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งตามระดับความรุนแรงดังนี้ ผดุง อารยะวิญญู (2542:39-41) ได้กล่าวไว้ว่าระดับของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามที่สมาคมภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาแห่งอเมริกา (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities ใช้ชื่อย่อว่า AAIDD) คู่มือทางสถิติและการวินิจฉัย นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (The Diagnostic and Manual of Mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM – IV) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization ใช้ชื่อย่อว่า WHO) ต่างเห็นพ้องต้องกันในการจัดระดับความบกพร่องทางสติปัญญาออกเป็น 4 ระดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า AAIDD จัดระดับสติปัญญาแตกต่างไปจาก DSM – IV และ WHO เล็กน้อย ดังนี้

รายการ	หน่วยงาน		
	AAIDD (ค.ศ.2007)	DSM-IV (8ค.ศ.2000)	WHO (ค.ศ.2007)
ระดับสติปัญญา	สติปัญญา	สติปัญญา	สติปัญญา
1. ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50 - 55 ถึง 70	50 - 70	50 - 70
2. ขั้นปานกลาง (Moderate)	34 – 40 ถึง 50 -55	35 - 49	35 - 49
3. ขั้นรุนแรง (Severe)	20 – 25 ถึง 35 - 40	20 - 34	20 - 34
4. ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ต่ำกว่า 20 - 25	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

วาริ ธีระจิตร (2545: 112) ได้แบ่งลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามระดับเชาว์ปัญญา (Intelligence Quotient หรือ IQ) แบ่งได้ 4 ระดับ คือ

1. บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก มี IQ เท่ากับ 0 – 20 นักเรียนกลุ่มนี้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เลย ถึงได้ก็ทำได้เล็กน้อย ต้องได้รับการเลี้ยงดูช่วยเหลือจากผู้อื่นจะมีลักษณะพูดไม่ได้ เรียนไม่ได้ ฝึกกิจวัตรประจำวันง่าย ๆ ได้เล็กน้อยหรืออาจจะไม่ได้เลย

2. บกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง มี IQ เท่ากับ 21 – 34 นักเรียนกลุ่มนี้เรียนไม่ได้ แต่พอฝึกได้ในสิ่งง่าย ๆ เช่น การช่วยเหลือตนเอง แต่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือแนะนำจากครู ผู้ปกครองหรือพี่เลี้ยงตลอดเวลาไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองในเรื่องกิจวัตรประจำวัน การเข้าสังคมและการป้องกันอันตรายได้

3. บกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง มี IQ เท่ากับ 50 – 70 นักเรียนกลุ่มนี้มีความสามารถใกล้เคียงกับนักเรียนปกติ แต่ต้องมีการช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม นักเรียนเหล่านี้สามารถที่จะดำเนินชีวิตในสังคมได้และสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด

นอกจากนี้ ผดุง อารยะวิญญู (2542: 41) ได้ให้คำจำกัดความทางการศึกษาว่า ในทางการศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับ 1 ที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อยถือว่าเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนหนังสือได้ (Educable Mentally Retarded) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับ 2 ที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พอฝึกอบรมได้ (Trainable Mentally Retarded) ส่วนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับ 3 – 4 มีนิยามทางการศึกษาเหมือนกับนิยามทางการแพทย์นั่นคือ เป็นนักเรียนที่มีภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาที่รุนแรงและรุนแรงมากตามลำดับ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในแต่ละระดับมีความสามารถแตกต่างกัน ความสามารถนี้นักจิตวิทยาเรียกว่า “พฤติกรรมการปรับตัว” (Adaptive Behavior) ผดุง อารยะวิญญู (2542: 41) ได้สรุปความสามารถของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละระดับไว้ดังนี้

อายุ ระดับสติปัญญา	ปฐมวัย	วัยเรียน	วัยผู้ใหญ่
	(0 – 5 ขวบ)	(6 – 12 ปี)	(21 ปีขึ้นไป)
	วุฒิภาวะและพัฒนาการ	การศึกษา	สังคม และอาชีพ
1. ขั้นเล็กน้อย (Mild)	สามารถพัฒนาทักษะในการสื่อสารความหมายและทักษะทางสังคมได้ ยังไม่สามารถสังเกตความแตกต่างจากนักเรียนปกติได้มากนัก จนกว่าจะโต	สามารถเรียนหนังสือได้ สูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่สามารถเรียนวิชาสามัญได้เท่ากับนักเรียนปกติควรได้รับการศึกษาที่จัดเฉพาะนักเรียนประเภทนี้	สามารถประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้หากได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างเพียงพอต้องการดูแลและเอาใจใส่จากผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ขั้นปานกลาง (Moderate)	สามารถพูดได้พอสื่อสารกับผู้อื่นได้มีการพัฒนาการซ้ำพอช่วยตนเองได้ ต้องการควบคุมดูแลจากผู้ใกล้ชิด	สามารถเรียนหนังสือได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่ออายุถึงวัยรุ่นหากได้รับการศึกษาที่เหมาะสม	สามารถทำงานประเภทที่ไม่ต้องใช้ทักษะมากนักต้องการดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด
3. ขั้นรุนแรง (Severe)	มีปัญหาในการเคลื่อนไหว พูดไม่ค่อยได้หรือพูดไม่ได้เลย ช่วยตัวเองไม่ได้วุฒิภาวะและพัฒนาการ	เรียนหนังสือไม่ได้ สอนให้พูดได้บ้างฝึกเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยได้บ้าง การศึกษา	ต้องการการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ใกล้ชิด ช่วยตนเองได้บ้าง เล็กน้อยสังคม และอาชีพ
4. ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ช่วยตนเองไม่ได้มีความสามารถน้อยที่สุด ต้องได้รับการดูแลจากแพทย์	เรียนหนังสือไม่ได้ สอนให้ช่วยฝึกตัวเองได้บ้างแต่ไม่ค่อยได้ผลมากนัก	ช่วยตนเองไม่ได้ ต้องอยู่ในการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็นกลุ่ม โดยแบ่งตามระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญา และแบ่งตาม

ระดับความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆระดับความรุนแรงความบกพร่องทางร่างกาย และความคิดปกติทางพฤติกรรมที่แสดงออก จะทำให้สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

3. ลักษณะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย

ดารณี ธนะภูมิ (2542:4): ผดุง อาระวีญญู (2542: 44 – 46) กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ดังนี้

1. ลักษณะทางบุคลิกภาพ

1.1 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักคิดว่าตนเองล้มเหลวไม่ว่าการเรียนหรือการทำงานใดๆ ก็ตามทั้งนี้เพราะนักเรียนเคยประสบความสำเร็จมาก่อน ดังนั้นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่างที่จะนำความล้มเหลวมาให้ เช่นนักเรียนที่ไม่เคยประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มักจะหลีกเลี่ยงการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพราะไม่ต้องการประสบความสำเร็จอีก

1.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่างๆ แม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่แน่ใจในความสามารถของตน ครูหลายคนมักจะได้ยินนักเรียนพูดเสมอว่า “ผมทำไม่ได้” “มันยากทำไม่ได้” ดังนั้นนักเรียนจึงได้รับความช่วยเหลือด้านการเรียนจากครู และเพื่อนนักเรียน

1.3 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ความรู้สึกในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นคนไม่มีความสามารถ ทศนคติต่อตนเองเช่นนี้มีส่วนทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน

2. ลักษณะการเรียนรู้

2.1 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน

2.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเสียสมาธิง่าย มักจะหันเหความสนใจไปจากบทเรียน

2.3 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในหาความสัมพันธ์ของวัตถุ ความเหมือนและการจำแนกความแตกต่าง เช่นไม่สามารถหาความเหมือนกันและความแตกต่างของรูปทรงเรขาคณิตได้

2.4 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาด้านความจำเช่น จำในสิ่งที่เรียนไปไม่ได้

2.5 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมานำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.6 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการเรียนในสิ่งที่เป็นนามธรรม การเรียนจึงควรเน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเป็นสำคัญ

3. ภาษาและการพูด

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้ คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้อง เป็นต้นเนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีข้อจำกัดทางภาษา อาจเป็นผลให้มีปัญหาในการเรียนวิชาอื่นด้วยเนื่องจากการเรียนเนื้อหาวิชาต่างๆ ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจทางภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญ

4. ร่างกายและสุขภาพ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีปัญหาเกี่ยวกับร่างกายและสุขภาพในด้านต่อไปนี้

4.1 ส่วนสูงและน้ำหนัก นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีส่วนสูงและน้ำหนักโดยเฉลี่ยต่ำกว่านักเรียนปกติ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางด้านร่างกายช้ากว่านักเรียนปกติ

4.2 การเคลื่อนไหว นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนมากมีพัฒนาการ ตลอดจนความสามารถในด้านการเคลื่อนไหวด้อยกว่านักเรียนปกติในวัยเดียวกัน

4.3 สุขภาพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรักษาสุขภาพโดยทั่วไป การเจ็บป่วยและปัญหาเกี่ยวกับฟัน

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักมีปัญหาการเรียนแทบทุกวิชา ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเรียนคณิตศาสตร์ทั้งในด้านการบวก การลบ การคูณ การหารและโจทย์ปัญหา การอ่านเพื่อความเข้าใจ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ด้านวิชาการเด็กจะมีความสามารถในการเรียนน้อยกว่าเด็กปกติ ใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าเด็กปกติ ระดับการเรียนรู้ทำได้ในระดับต่ำกว่าเด็กปกติ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อยลืมน้อยกว่าจะลืมนิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วเร็วกว่าเด็กปกติ การฝึกฝนซ้ำบ่อยๆ และให้พักเป็นระยะๆ สามารถช่วยให้เด็กสามารถจำข้อมูลที่เรียนไปแล้วได้ดีขึ้น ด้านบุคลิกภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มักคิดว่าตนเองประจบความล้มเหลว มักพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่างๆและมีความรู้ที่ไม่ดีต่อตนเอง ในด้านภาษาและการสื่อสาร จะเรียนรู้ภาษาได้ช้ากว่าเด็กปกติ และมีปัญหาในการพูด ด้านสังคมเด็กมีลักษณะหวาดกลัว วิดกกังวล ในด้านร่างกายและสุขภาพมีส่วนสูงและน้ำหนักที่แตกต่างจากเด็กปกติอย่างมาก ดังนั้นหากจะพัฒนาทางด้านวิชาการต้องให้สอดคล้องกับความต้องการความจำเป็น ในชีวิตประจำวัน เน้นเรื่องการนำไปใช้และให้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพเพื่อให้เด็กที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา มีทักษะทางวิชาการเบื้องต้นและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

4. หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 46-47) ได้กล่าวถึงหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

หลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ความพร้อมในเนื้อหาวิชาที่จำเป็น

หมวดที่ 2 การสื่อสาร การติดต่อกับผู้อื่น ภาษาและพัฒนาการทางความคิด ความจำ

หมวดที่ 3 ทักษะในทางสังคม การดำรงชีพ นันทนาการ และการพัฒนาบุคลิกภาพ

หมวดที่ 4 พื้นฐานทางด้านการงานและอาชีพ

เนื้อหาที่กำหนดนี้เป็นขอบข่ายกว้างๆ เนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้มีความต้องการแตกต่างกัน และชุมชนแต่ละแห่งสนองความต้องการของนักเรียนในลักษณะที่แตกต่างกันไป ดังนั้นหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป

หลักสูตรในแต่ละระดับควรเน้นในสิ่งต่อไปนี้

1. ระดับก่อนวัยเรียน หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นความพร้อมของนักเรียนทั้งด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์และสังคมของนักเรียน ความพร้อมของนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียน ระดับประถมศึกษา การพัฒนาทักษะของนักเรียนในระดับนี้ควรเน้นทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ การฝึกให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนนานขึ้น การฝึกความคิด การจำ ฝึกภาษา ฝึกพูด เป็นต้น

2. ระดับประถมศึกษา หลักสูตรในระดับนี้ควรเน้นเกี่ยวกับการอ่านคณิตศาสตร์ ภาษา ส่วนวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษานั้นมีความสำคัญรองลงไป แต่นักการศึกษายังถกเถียงกันอยู่และยังหาข้อยุติไม่ได้ว่าควรให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้เรียนวิชาสองหมวดหลังหรือไม่แต่สิ่งที่นักวิชาการเห็นพ้องต้องกันคือ หากจะบรรจุเนื้อหาสองหมวดหลังนี้ลงในหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรปรับปรุงเนื้อหาให้แตกต่างไปจากหลักสูตรสำหรับนักเรียนปกติ ตลอดจนการจัดเอกสารการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของนักเรียน ส่วนเนื้อหาวิชาด้านดนตรี และศิลปะนั้นก็ควรจัดให้เหมาะสมกับนักเรียนประเภทนี้เช่นเดียวกัน

3. ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรในระดับมัธยมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนหนังสือได้ปัจจุบันมีแนวโน้มที่แตกต่างไปจากหลักสูตรในสมัยก่อนมากกล่าวคือ การจัดหลักสูตรในระดับนี้เน้นความต้องการและความสามารถของนักเรียนเป็นสำคัญ หากนักเรียนมีความสามารถใน

การเรียน นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม หากนักเรียนไม่มีความพร้อมที่จะเรียน ในหลักสูตรที่เน้นวิชาการก็ควรให้นักเรียนเรียนในด้านอาชีพและฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จุดประสงค์สำคัญในการให้การศึกษาแก่นักเรียนในระดับนี้ เพื่อเตรียมให้นักเรียนสามารถดำรงชีพในสังคมได้นั้นควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะในด้านต่อไปนี้คือ ทักษะการงานและอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพในชุมชน

นอกจากนี้ ศรีสมร ทิมานนท์ (2542: 84-88) ได้เสนอแนวทางพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ประการต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรรายบุคคล (Individualized) การจัดเนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน

2. เป็นหลักสูตรที่อาศัยข้อมูลอิงเกณฑ์ (Criterion-referenced) หรือมาจากการประเมินรายละเอียด (Assessment-oriented) ทำให้ครูทราบระดับความสามารถหรือจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน

3. เป็นหลักสูตรที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันหรือนำไปใช้ได้ทันที (Functional) ซึ่งจะเป็นทักษะต่างๆ ที่มักใช้ได้ในชีวิตความเป็นอยู่ตามปกติที่บ้าน ในการประกอบอาชีพ และในสภาพแวดล้อมของชุมชน

4. เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับอายุจริง (Chronological-age-appropriate) ซึ่งจะทำให้ลดความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากับเพื่อนนักเรียนปกติในวัยเดียวกัน

5. เป็นหลักสูตรที่สอนเจาะจงงานเฉพาะอย่าง (Task-specific) กิจกรรมที่ครูควรเลือกจัดและสอนให้แก่ นักเรียนไม่ควรครอบคลุมทักษะทั่วไปหรือกว้างเกินไป

6. เป็นหลักสูตรที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้นักเรียนสามารถนำทักษะที่ฝึกแล้วไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากนักเรียนมีปัญหาการเรียนรู้อาซ้าและมีอุปสรรคในการนำทักษะที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานการณ์ที่พบใหม่

7. เป็นหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น (Ecological validity) ซึ่งควรมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Target behaviors) ซึ่งนักเรียนจะนำไปใช้ได้ ในสภาพปกติคือ เน้นจุดมุ่งหมายในการสอนเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้มากกว่าเลือกครูผู้สอนถนัด นอกจากนี้ นักเรียนควรได้รับการฝึกในสภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติมากกว่าในสถานศึกษาที่มีความจำกัด

ดังนั้นการจัดหลักสูตรให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้การใช้บทเรียน วิดีทัศน์ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง เป็นส่วนหนึ่งในสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพล

ศึกษาเรื่องระว่างอันตราย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะการดำรงชีวิตที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

5. หลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องมีวิธีสอนแตกต่างไปจากนักเรียนปกติ เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนเหล่านี้ ดังที่ (กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 39-41) ; (อรนุช ลิมตศิริ, 2542: 48 – 49) ; (สุรินทร์ ยอดคำแปง, 2542: 96 -100) ได้กล่าวถึงหลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

1. ปรับเนื้อหาหลักสูตร

1.1 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย เนื้อหาวิชาจะต้องเน้นทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ พัฒนาความรู้และประสบการณ์ในการช่วยเหลือตนเองและฝึกทักษะการประกอบอาชีพ

1.2 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับปานกลาง เน้นการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคม ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและความรู้พื้นฐานการประกอบอาชีพ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มากกว่านักเรียนปกติ เพราะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีความพร้อมช้านกว่านักเรียนปกติมาก ดังนั้นก่อนทำการสอนสิ่งใดครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนนานๆเมื่อนักเรียนมีความพร้อมแล้วครูจึงจะทำการสอนวิชานั้นๆถ้านักเรียนไม่มีความพร้อมจะบังคับไม่ได้เลย

2.2 ต้องสนองตามความสามารถและความต้องการของนักเรียนแต่ละคนโดยจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและลักษณะของนักเรียนนั้นๆ

2.3 สอนตามระดับสติปัญญา นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าอายุจริง ดังนั้นการสอนจึงควรคำนึงถึงระดับสติปัญญาของนักเรียนเสมอ

2.4 ยอมรับความสามารถและพยายามส่งเสริมความสามารถของนักเรียนอย่าช่วยเหลือนักเรียนมากเกินไปจนนักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง

2.5 พยายามฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดต้องพยายามฝึกให้นักเรียนช่วยเหลือตัวเองทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การเข้าห้องน้ำ การแต่งตัว การควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย

2.6 การสอนแบบซ้ำๆ ใช้เวลาสอนมากกว่านักเรียนปกติ เช่นสอนเนื้อหาเดิมและใช้วิธีการสอนหลายแบบ

2.7 สอนแบบเป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นกิจกรรมที่เป็นประจำสม่ำเสมอในทุกๆ วัน

2.8 สอนแบบยืดหยุ่นไม่เคร่งเครียด ไม่สอนแต่เนื้อหามากเกินไปและไม่เข้มงวดจนเกินไป

2.9 สอนที่ละชั้นจากง่ายไปหายาก เพื่อไม่ให้นักเรียนสับสนควรจัดงานให้นักเรียนทำทีละชั้นตอนถ้านักเรียนทำไม่ได้ในชั้นตอนใดให้วิเคราะห์งานเป็นชั้นตอนย่อยๆ ให้ชัดเจนและทำงานในชั้นตอนนั้นให้สำเร็จก่อนแล้วจึงให้ทำงานในชั้นต่อไป

2.10 สอนโดยให้นักเรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริงเพื่อนักเรียนจะได้นำไปใช้ได้ถูกต้องเช่นเรียนเรื่องผลไม้ ครูอาจนำผลไม้มาให้นักเรียนดู

2.11 ต้องพยายามจัดการสอนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนคิด ต้องให้เวลาสอนกับนักเรียนพอสมควรในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง เพราะการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างรวดเร็วจะทำให้นักเรียนสับสน

2.12 การสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องมีการให้รางวัลเพื่อการเสริมแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจเรียน เช่น คำชมเชย หรืออนุญาตให้เล่น

2.13 มีการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาโดยการจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนไว้ทุกระยะแล้วนำไปเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงสิ้นปีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาข้างต้นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การสอนในขณะที่นักเรียนมีความพร้อมและใช้ระยะเวลาสั้นๆ สอนซ้ำๆ สอนทีละชั้นจากง่ายไปหายาก สอนแบบยืดหยุ่นไม่เคร่งเครียดและส่งเสริมความสามารถของนักเรียน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

งานวิจัยในประเทศ

ณัฐริดา นูเร (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เกมฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถในการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมฝึกทักษะมีความสามารถในการอ่านคำหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แก่นจันทร์ ถิ่นวรรณแสง (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เกมที่มีต่อความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้

จำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการสอนโดยใช้เกมหลังการสอนมีความสามารถในการจำพยัญชนะไทยดีขึ้น

ชลาทิพย์ หอมคง (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทักษะการอ่านคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ โดยการใช้กิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติ ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังจากได้รับกิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติ โดยอยู่ในระดับดี และมีทักษะการอ่านคำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อำพัน พุกษาไพบุลย์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะวิชาการโดยใช้กิจกรรมศิลปะกระตุ้นความสนใจ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นอนุบาล เพื่อศึกษา ความสามารถเรื่อง การรู้ค่าจำนวนเลข 1-5 โดยใช้กิจกรรมศิลปะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถเรื่อง การรู้ค่าจำนวนเลข 1-5 โดยใช้กิจกรรมศิลปะ กระตุ้นความสนใจสูงขึ้น

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ ในระดับช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนันทนาการ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.39 ระดับดีมาก

อิสสรียภรณ์ วานิชพิพัฒน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพัฒนาชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และศึกษาความสามารถการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 ที่มีระดับสติปัญญา 50-70 จำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พัฒนาขึ้น จำนวน 6 กิจกรรม มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน และหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ คะแนนหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรม

นฤชล นิยาภรณ์ (2549) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการนับจำนวน 1-10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการสอนโดยวิธีการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร และเปรียบเทียบความสามารถดังกล่าวในช่วงเวลา ก่อนและหลังการสอน โดยวิธีการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อนที่มีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี จำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถ

ในการนับจำนวน 1 – 10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หลังจากการจัดประสบการณ์ของการประกอบอาหารอยู่ในระดับสูง และความสามารถในการนับจำนวน 1 – 10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หลังจากการจัดประสบการณ์ของการประกอบอาหารสูงขึ้น

ทักษะชีวิต

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดหลักสูตรสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา (กรมวิชาการ. 2545.: 1) สร้างขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาด้านสุขศึกษาและพลศึกษาให้เป็นไปตามแนวเดียวกัน โดยกำหนดโครงสร้างดังนี้

ความสำคัญ

สุขภาพ มีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นอยู่ที่ดี (Well being) ของคนแต่ละคนและสังคม สุขภาพจึงหมายถึงมิติความเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ละจิตวิญญาณซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนโดยรวม

สุขศึกษาและพลศึกษา มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพของมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ ความสมดุลและมีคุณภาพให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และเกิดการพัฒนากับความมั่นใจในตนเองความสามารถของตนเอง เกิดวิธีการเรียนรู้ด้วยพลัง มีความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของตนเองสามารถตัดสินใจและเลือกวิธีการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นใจในชีวิตและความปลอดภัยของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นไทย

วิสัยทัศน์

สุขศึกษาและพลศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงการสร้างเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคล ครอบครัวและชุมชนให้ยั่งยืน

สุขศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน

สุขศึกษาและพลศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพจนมีวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี โดยให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะหรือกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และตามจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลรวมสุดท้ายคือ ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่เป็นองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ในการเรียนรู้สุขศึกษา ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นและจูงใจให้กำหนดเป้าหมายที่เป็นจริงและมีคุณค่าในการพัฒนารูปแบบของวิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี พัฒนาทักษะการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม รู้จักการสร้างความรักใคร่ชอบและสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและในชุมชนทั้งชุมชนที่ตนเองอาศัยและชุมชนอื่นๆที่แตกต่างกันออกไปได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างกันและยอมรับในความต่างต่างนั้นเกิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย ความเครียด ความกดดัน ความขัดแย้งและการสร้างเสริมสุขภาพ

การจัดการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนารอบตัวจากสาระต่างๆคือ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิต และครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพ การป้องกันโรคและความปลอดภัยในชีวิตรวมทั้งสามารถจัดให้สอดคล้องเชื่อมโยงบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ อีก 7 กลุ่มสาระและยังนำไปจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นการเพิ่มเติมให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาจึงควรจัดให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรให้สอดคล้องกับลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากลโดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบ้าน ชุมชน และท้องถิ่นไปพร้อมกัน

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติและค่านิยมที่ดีในเรื่องธรรมชาติและ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ การสร้างเสริมสุขภาพและการดำรงสุขภาพที่ดีให้ยั่งยืน มีทักษะการปฏิบัติด้านสุขภาพและสมรรถภาพจนเป็นกิจนิสัย

เมื่อจบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในแต่ละช่วงชั้นผู้เรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 1-9)

จบช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -3)

1. มีความรู้ความเข้าใจในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการ
2. มีสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการกิน การพักผ่อนนอนหลับ การรักษาความสะอาดอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย การเล่นและออกกำลังกาย

3. ป้องกันตนเองจากพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การใช้สารเสพติด การล้วงละเมิดทางเพศและรู้จักปฏิเสธในเรื่องที่ไม่เหมาะสม
4. ควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ตามพัฒนาการในช่่วงอายุ มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกาย กิจกรรมสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ และเล่นได้ อย่างสนุกสนานและปลอดภัยเป็นประจำ
5. มีทักษะในการเลือกบริโภคอาหาร ของเล่น ของใช้ที่มีผลต่อสุขภาพ หลีกเลี้ยงและป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุได้
6. ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อมีปัญหาทางอารมณ์และปัญหาสุขภาพ
7. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ คำแนะนำ และขั้นตอนต่างๆ และให้ความร่วมมือกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจจนงานประสบความสำเร็จ
8. ปฏิบัติตามสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่นในการเล่นเป็นกลุ่ม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 17-18)

สาระที่ 1: การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2: ชีวิตครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษาและมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3: การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ. 3.1 : เข้าใจ มีทักษะการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่นเกมและการเล่นกีฬาปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4: การเสริมสร้างคุณภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5: ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐานที่ พ 5.1: ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การ
ใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

สาระที่ 5: ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1: ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การ
ใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	
ป.1-3	ป.4-6
<p>1. เข้าใจพฤติกรรม ที่จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อสุขภาพการเกิดอุบัติเหตุการใช้ยาผิด การใช้สารเสพติด การเกิดความรุนแรง การเกิดอัคคีภัยและสามารถหลีกเลี่ยง</p> <p>2. ป้องกันช่วยเหลือ และดูแลตนเองจากอุบัติเหตุมลพิษและสารเคมีสามารถ ปฐมพยาบาลด้วย วิธีง่าย ๆ</p>	<p>1. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ ความปลอดภัยและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ตามหลักของความปลอดภัย</p> <p>2. เข้าใจผลกระทบของการใช้ยา บุหรี่ สุรา สารเสพติดภัยอันตรายและความรุนแรงที่มีต่อร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคมและสามารถหลีกเลี่ยง</p> <p>3. สามารถปฐมพยาบาลและดูแลรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุและเจ็บป่วย</p>

กระบวนการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงและการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้ยั่งยืน ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความสามารถของตนเองเกิดวิธีการเรียนรู้ด้วยพลัง มีความสามารถในการนำความรู้ และทักษะไปประยุกต์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและรับผิดชอบ ต่อสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของตนเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นใจในชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และความปลอดภัยของผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นไทย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาจึงต้องจัดเป็นกระบวนการที่หลากหลายต่อเนื่องเหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของ

ผู้เรียนเน้นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ตั้งแต่การวางแผน การฝึกปฏิบัติ การตรวจสอบ และการประเมินผล ให้ครอบคลุมกิจกรรมสุขภาพทั้งด้านป้องกัน ส่งเสริมและดำรงสุขภาพ โดยการใช้วิธีการเรียนอย่างมีชีวิตชีวา ให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบ ฝึกทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากปัญหาและประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน และแก้ปัญหาชีวิตจริง หมั่นฝึกฝนและเอาใจใส่ดูแลสุขภาพตนเองและความแข็งแรงของร่างกาย เข้าร่วมในกิจกรรมพลศึกษาและกีฬาทั้งประเภทบุคคล และประเภททีมได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของการฝึกฝนตนเองตามกฎ กติกา ระเบียบและหลักการวิทยาศาสตร์ได้แข่งขันและได้ทำงานร่วมกัน เป็นทีม และยอมรับว่าตนเองมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะสุขภาพ และความปลอดภัยของผู้อื่น

2. เนื้อหาของบทเรียน เรื่อง ระวังอันตราย

สาระสำคัญ

การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขที่ดีทั้งกายและใจ รวมไปถึงการปราศจากภัยอันตราย การเสี่ยงภัยความปลอดภัยในชีวิตของคนเรา ดังนั้น เราควรที่จะรู้จักป้องกัน หลีกเสี่ยงภัยและสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งจากมลพิษ สารเคมี อุบัติภัย อัคคีภัย การช้ำยา สารเสพติด ทั้งยังสามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดอุบัติเหตุและสามารถปฐมพยาบาลได้

จุดประสงค์

1. เข้าใจและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อสุขภาพ การเกิดอุบัติเหตุ การเกิดอัคคีภัยและสามารถหลีกเลี่ยงได้
2. เลือกปฏิบัติพฤติกรรมที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัย ได้อย่างถูกต้อง
3. เข้าใจ อุบัติเหตุและความรุนแรงที่มีต่อร่างกาย และสามารถหลีกเลี่ยงได้
4. ป้องกัน ช่วยเหลือ ดูแลตนเองจากอุบัติเหตุได้

ขอบข่ายเนื้อหา: ความปลอดภัยในชีวิต

ปัจจัยเสี่ยงในการดำรงชีวิตการดำรงชีวิตในภาวะปัจจุบัน มีปัจจัยเสี่ยงมากมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ คุณคาม ทุกวันนี้มีผู้เสียชีวิตและเจ็บป่วยพิการ จากอุบัติเหตุ อุบัติภัยต่าง ๆ เป็นจำนวนที่มากกว่าการเป็นโรคร้ายไข้เจ็บ ดังนั้นการมีความรู้ถึงความเสี่ยงต่าง ๆ รู้ถึงสาเหตุและวิธีการป้องกันอันตราย เพื่อสร้างความปลอดภัยให้ตนเองและผู้อื่นได้จึงเป็นการต้ออย่างยิ่งความปลอดภัย หมายถึง การปราศจากภัยและอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้น ความปลอดภัยไม่เพียงแต่หมายถึงการไม่มีอุบัติเหตุ

เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ยังมีควมหมายรวมถึงการดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขภาพ สุขใจไม่ เสี่ยงภัย มีความมั่นใจ ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเตรียมป้องกันภัยไว้ล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ อีกด้วยอุบัติเหตุ หมายถึง เหตุการณ์หรืออันตรายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิดหรือตั้งใจมาก่อนซึ่งมีผลทำให้บุคคลได้รับ บาดเจ็บ ตาย หรือสูญเสียทรัพย์สิน เช่น อุบัติเหตุในบ้าน อุบัติเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในบ้านย่อมทำให้ ร่างกายได้รับอันตราย เกิดจากบาดเจ็บ พิกการ หรือบางครั้งรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ และนอกจากจะเป็น อันตรายต่อร่างกายและจิตใจแล้ว ยังก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินอีกด้วย

หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า

1. ทักษะและการป้องกันในการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ

1.1 ข้อปฏิบัติในการใช้ปลั๊กไฟการเปิดใช้งาน

- 1.1.1 เสียบเต้าเสียบปลั๊กไฟพ่วงกับเต้ารับสายไฟของอาคาร
- 1.1.2 เสียบเต้าเสียบปลั๊กไฟของอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะใช้งาน
- 1.1.3 เปิดสวิตช์ควบคุมการทำงาน (ปุ่มเปิด – ปิด สีแดง) ของปลั๊กไฟพ่วง
- 1.1.4 เปิดสวิตช์ควบคุมการใช้งานเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ต้องการใช้งาน
- 1.1.5 ไม่ควรเอานิ้วมือหรือสิ่งของแหย่เข้าไปในรูปลั๊กไฟ

1.2 ข้อปฏิบัติในการใช้ปลั๊กไฟการปิดใช้งาน

- 1.2.1 ปิดสวิตช์ ควบคุมการใช้งานเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่เลิกใช้งาน
- 1.2.2 ปิดสวิตช์ควบคุมการทำงาน (ปุ่มเปิด – ปิด สีแดง) ของปลั๊กไฟพ่วง
- 1.2.3 ถอดเต้าเสียบปลั๊กไฟพ่วงจากเต้ารับสายไฟของอาคาร โดยให้ถอดออกทุกครั้ง

หลังจากการเลิกใช้งาน เพื่อป้องกันอันตรายจากระบบไฟฟ้า (กรณีเต้ารับสายไฟของอาคารอยู่ในที่ มิดชิดไม่สะดวกในการถอดปลั๊กพ่วงได้ ให้ทำการถอดปลั๊กของอุปกรณ์ไฟฟ้าที่เสียบปลั๊กพ่วงแทน)

2. ทักษะและการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ

เตาอบไมโครเวฟ เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปรุงและอุ่นอาหาร

2.1 ข้อควรระวังในการใช้เตาไมโครเวฟ วิธีการใช้เตาไมโครเวฟที่ถูกต้องคือ

2.1.1 นำอาหารที่จะปรุงหรืออุ่นใส่ในเตา ปิดประตูให้สนิท ตั้งอุณหภูมิและเวลาที่ เหมาะสมกับอาหาร แล้วปล่อยให้เครื่องทำงานไปจนครบกำหนดเวลาที่เตาจะปิดเครื่องเองโดยอัตโนมัติ อย่าเปิดประตูก่อนที่เครื่องจะตัดการทำงาน อย่าไปยืนอยู่ใกล้ๆ หรือแนบหน้าดูอาหารในเตาว่าเป็น อย่างไรบ้าง เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายได้

2.1.2 ภาชนะที่ทำด้วยแก้วเป็นภาชนะที่ใช้กับเตาไมโครเวฟได้อย่างปลอดภัยที่สุด แก้วที่มีคุณภาพดีๆ สามารถบรรจุอาหารแช่เย็นแล้วนำไปใช้กับเตาไมโครเวฟได้เลยถ้าเป็นแก้วที่มีฝาปิด

ก็สามารถทนต่อความดันที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความร้อนโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ต้องไม่ตกแต่งขอบหรือลวดลายด้วยสีทองหรือเงิน

2.1.3 ภาชนะที่ทำด้วยเซรามิกเป็นภาชนะอีกชนิดหนึ่งที่ใช้กับเตาไมโครเวฟได้ดีและปลอดภัยแต่ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเซรามิกด้วยและไม่ควรตกแต่งลวดลายหรือเคลือบด้วยสีอุตสาหกรรมซึ่งจะมีโลหะหนักละลายออกมาปนกับอาหารเป็นอันตรายได้

2.1.4 ภาชนะที่ทำด้วยกระดาษสามารถใช้ได้อย่างปลอดภัยยกเว้นกระดาษที่มี การพิมพ์ตัวอักษร เมื่อได้รับความร้อนอาจทำให้สารที่อยู่ในหมึกพิมพ์ออกมาปนเปื้อนในอาหารเป็นอันตรายได้ควรเลือกใช้กระดาษที่ไม่มีสีหรือตัวพิมพ์

2.1.5 ภาชนะที่ทำด้วยพลาสติกควรใช้ชนิดที่ระบุว่าใช้กับเตาไมโครเวฟได้เท่านั้นซึ่งจะเป็นพลาสติกคุณภาพดีและทนความร้อนมีงานวิจัยหลายชิ้นที่รายงานว่าสารบางชนิดในพลาสติกอาจปนเปื้อนกับอาหารเมื่อได้รับความร้อนซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งหรือก่อให้เกิดความผิดปกติอื่นๆ ในร่างกายภาชนะที่ทำด้วยโลหะไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับเตาไมโครเวฟเพราะจะทำให้คลื่นไมโครเวฟเกิดการสะท้อนกลับทำให้อุปกรณ์ภายในเสื่อมเร็วอายุการใช้งานของเครื่องสั้นลงนอกจากนี้กระดาษฟอยล์โลหะบางๆ รวมถึงโลหะปลายแหลมยกตัวอย่างเช่นลวดเย็บกระดาษจะถูกทำให้ร้อนอย่างรวดเร็วมากในเตาไมโครเวฟจนอาจทำให้เกิดประกายไฟได้แม้วัตถุที่เป็นโลหะต้นขนาดเล็ก เช่น ช้อน หากมีอาหารหรือน้ำคอยูดูดซับคลื่นที่สะท้อนออกจากวัตถุนั้น ก็ไม่น่าจะเกิดอันตราย อย่างไรก็ตาม ทางที่ดีที่สุดคือหลีกเลี่ยงการใช้โลหะทุกชนิดในเตาไมโครเวฟ

2.1.6 ควรใช้ฝาพลาสติกทนความร้อนครอบอาหารเพื่อป้องกันคราบอาหารกระเด็นไปติดเตาอบ

2.1.7 ไม่ควรนำอาหารที่มีเปลือกแข็งเข้าไปในเตาอบ เพราะเมื่อความร้อนภายในอาหารขยายตัว ทำให้เกิดระเบิดได้

2.1.8 หมั่นทำความสะอาดภายในเตาอบเพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค และเศษอาหารที่ติดตามผนังจะลดประสิทธิภาพของเตาอบไมโครเวฟลง และอาจเกิดประกายไฟได้

2.1.9 ควรใช้เตาไมโครเวฟเพื่อการอุ่นอาหาร ต้มน้ำเดือดปริมาณน้อย ละลายอาหารแช่แข็ง

หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้ หรือถูกของร้อนลวก

1. ทักษะและการป้องกันในการหุงต้มอาหาร

เด็ก ๆ อาจจะถูกของร้อน ๆ จากในครัวลวก เช่น ถ้วยแกง หม้อข้าว กาดม่น้ำ กระจกน้ำร้อน หรือเตารีดลวกเอาได้ง่ายถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ระมัดระวังในการเก็บสิ่งของ ที่เป็น อันตรายเหล่านี้ให้พ้นมือเด็ก

2. ทักษะและการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้ พฤติกรรมเสี่ยงต่ออัคคีภัย การกระทำที่นำไปสู่การเกิดไฟไหม้ ได้แก่

2.1 การเล่นเกมไฟ ไม่ควรเล่นเกมไฟ เพราะอาจจะทำให้ไฟไหม้บ้านได้

2.2 การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าแล้วเสียบไฟทิ้งไว้ การเสียบอุปกรณ์ไฟฟ้าทิ้งไว้ อาจเกิดจากการลืมหรือความประมาททำให้เกิดไฟไหม้ได้ เช่นการเสียบเตารีดทิ้งไว้ทำให้ไฟไหม้เสื่อและลุกลามไปไหม้บ้านได้ การเสียบปลั๊กกาน้ำร้อนทิ้งไว้จนน้ำในกาแห้ง เกิดไฟไหม้ได้เช่นกัน

การป้องกันอัคคีภัย และการช่วยเหลือตนเองเมื่อเกิดอัคคีภัย เราสามารถป้องกันอุบัติเหตุได้ โดยไม่เล่นซุกซน เช่น ไม่เล่นเกมไฟ สังเกตอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้าน ถ้าเราเห็นว่าเสีย ควรรีบบอกพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ให้ทราบเมื่อเกิดไฟไหม้เราสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดังนี้

1. พยายามหนีออกจากบริเวณที่เกิดไฟไหม้

1.1 ถ้ามีควันไฟไหม้จำนวนมากให้ก้มตัวลงต่ำแล้วคลานออกมา

1.2 ถ้าแสบตา แสบจมูกจากควันไฟให้ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำเช็ดหน้า ปิดจมูก

1.3 วิ่งลงบันไดหนีไฟ ไม่ลงลิฟต์เป็นอันตรายเพราะเมื่อเกิดไฟไหม้ลิฟต์จะไม่ทำงาน

2. โทรศัพท์แจ้งเหตุไฟไหม้ และร้องขอความช่วยเหลือจากคนอื่น ถ้าออกมาจากบริเวณไฟไหม้ไม่ได้ให้พยายามไปที่หน้าต่าง และร้องขอความช่วยเหลือ

3. ความหมายของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตหรือทักษะการดำเนินชีวิตได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546: 25) กล่าวถึงความหมายของทักษะชีวิตว่าคือ

1. ความสามารถของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ความสามารถที่มนุษย์สามารถเรียนรู้จากตนเองและผู้อื่นซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น

3. ความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเองกับสภาพแวดล้อมต่างๆได้

4. ความสามารถที่มนุษย์ควรที่จะพัฒนาได้จนบรรลุจุดสูงสุดในชีวิตคือความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

กระทรวงสาธารณสุข (2545: 45) ได้ให้คำอธิบายว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมในการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ชีวิตครอบครัว จริยธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และอิทธิพลสื่อ

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545:17) ได้กล่าวถึงความหมายทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะช่วยความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคม และจิตใจของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

ประวิต เอรารัตน์ และนุชวณา เหลืองอังกูร (2545: 4) ได้ให้ความหมายทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถพื้นฐานในการจัดการที่เหมาะสมกับตัวเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ตนเองมีความปกติสุขและอยู่รอดปลอดภัยในสังคม

วรรณรัตน์ แก้วมงคล (2544: 22) ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการปรับสภาพการขาดสมดุลให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ทำให้บุคคลนั้นๆสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

มูลนิธิรักษ์เด็ก (2543: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตคือความสามารถที่จะปรับและมีพฤติกรรมที่ดีซึ่งทำให้แต่ละบุคคลสามารถที่จะจัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่างๆในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วริญญา อรรถยุกติ (2543: 13) ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการฝึกอบรมจนสามารถปรับตัวและเลือกทางดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โสภณ จุโฑทก (2543: 7) ทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถพื้นฐานของบุคคลในการจัดการที่เหมาะสมกับตัวเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ตนเองมีความปกติสุขและอยู่รอดปลอดภัยจากสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO. 1994: 1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในการที่เผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถของบุคคลโดยใช้ความรู้ เจตคติและทักษะในการปรับตัวจัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่างๆในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ชีวิตของบุคคลประสบความสำเร็จ

ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนจำเป็นต้องมีทั้งนี้เพราะนับตั้งแต่มนุษย์เกิดมาจะต้องได้รับการหล่อหลอมโดยกระบวนการตามธรรมชาติและกระบวนการทางสังคมเป็นปฏิกิริยาต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ระหว่างที่ผ่านกระบวนการเหล่านั้นมนุษย์ต้องปะทะกับแรงบีบ แรงกดดัน และแรงกระทบจากภายนอกที่สำคัญ 4 แหล่ง คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ครอบครัว เพื่อน และสิ่งแวดล้อม คนที่ยืนหยัดอยู่ในโลกนี้ได้อย่างปกติสุขและไม่กลายเป็นคนเจ้าปัญหา จึงได้แก่คนที่สามารถจัดการกับแรงปะทะจาก แหล่งภายนอกได้อย่างสมดุลโดยอาศัยทักษะชีวิตที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี (Life Skills. 2004)

4. ประเภทของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตมีขอบเขตที่กว้างขวางมาก เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งความรู้และทักษะของ แต่ละบุคคล และเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตอย่างอิสระในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ (Goodship, Joan M. 2001: 1)

1. ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (Daily life skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ที่มีทักษะด้านนี้จะแสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏจนเป็นนิสัยที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่

1.1 ความสามารถในการบริหารจัดการระบบการเงิน (Managing personal finances) เช่น นับและทอนเงินได้ถูกต้อง รู้จักออมทรัพย์และตรวจสอบบัญชีเงินฝากของตน รู้จักควบคุมงบประมาณการใช้จ่ายให้คงที่ รู้วิธีบันทึกรายการใช้จ่าย ใช้จ่ายโดยใช้เงินสดและบัตรเครดิตด้วยความรับผิดชอบ สามารถคำนวณภาษีเงินได้ ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษี ชำระเงินตามใบเรียกเก็บเงินตรงตามกำหนดเวลา

1.2 ความสามารถในการเลือกและจัดการงานบ้าน (Selecting and managing a household) เช่น รู้จักดูแลรักษาบ้านให้สะอาดน่าอยู่ ทำงานบ้านได้ รู้จักวางแผนและเตรียมอาหารการกินของตนเอง

1.3 ความสามารถในการดูแลตนเอง (Caring for personal needs) เช่น รู้จักเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง มีจิตใจเบิกบาน แต่งกายได้เหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและสามารถดูแลป้องกันตนเอง รู้จักออกกำลังกาย รู้หลักโภชนาการและการควบคุมน้ำหนัก

1.4 การตระหนักถึงความปลอดภัย (Safety awareness) เช่น มีความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความปลอดภัย มีความไวต่อการรับรู้เสียงหรือกลิ่นที่ผิดแผกไปจากเดิม สามารถถอนตัวออกจากเหตุการณ์ที่คับขัน

1.5 ความสามารถในการจัดหา จัดเตรียม และการบริโภคอาหาร (Raising, preparing and consuming food) เช่น รู้จักเลือกซื้อและวางแผนรายการอาหาร รู้จักทำความสะอาดบริเวณประกอบอาหาร รู้วิธีเก็บถนอมอาหารและวิธีเตรียมอาหาร อ่านป้ายฉลากและปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากได้ แสดงนิสัยการกินที่ดี วางแผนรับประทานอาหารแต่ละมื้อในสัดส่วนที่สมดุล

1.6 ความสามารถในการซื้อและถนอมเครื่องแต่งกาย (Buying and caring for clothing) เช่น รู้วิธีซักรีดเสื้อผ้าชนิดต่าง ๆ สามารถช่อมแซมเสื้อผ้าและเก็บรักษาเสื้อผ้า ตลอดจนต่อรองราคาเสื้อผ้าได้

1.7 การแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดี (Exhibiting responsible citizenship) เช่น แสดงความรับผิดชอบและมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน รายงานเรื่องอาชญากรรมได้ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและการปกครองระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ และปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

1.8 ความสามารถในการใช้เครื่องนันทนาการและการใช้เวลาว่าง (Using recreational facilities and engaging in leisure activities) เช่น รู้จักหาแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เท่าที่มีอยู่ในชุมชนรู้จักเลือกและวางแผนทำกิจกรรมกับบุคคลและกลุ่ม ฯลฯ

1.9 ความสามารถในการอยู่ร่วมกับชุมชน (Getting around the community) เช่น สามารถแยกแยะบริเวณต่างๆ ในชุมชนและระบุสถานที่ตั้งของชุมชนได้ รู้กฎจราจรและวิธีรักษาความปลอดภัยในชุมชน เข้าใจและรู้จักใช้แผนที่ของชุมชน ฯลฯ

2. ทักษะเฉพาะบุคคลและทักษะทางสังคม (Personal and Social skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการสร้างมิตรภาพ ได้แก่

2.1 ความสามารถในการรู้จักตนเอง (Self – awareness) เช่น สามารถบอกความต้องการด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง ระบุความสนใจ ความสามารถ และลักษณะอารมณ์ของตนได้ รู้วิธีดูแลบำรุงรักษาสุขภาพ ฯลฯ

2.2 การสร้างความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence) เช่น สามารถทำให้ผู้อื่นเห็นถึงคุณค่าของตน บอกได้ว่าผู้อื่นมีการรับรู้ในตนเองอย่างไร ยอมรับผู้อื่น กล่าวคำชมและวิจารณ์ผู้อื่นได้ ฯลฯ

2.3 การแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม (Socially responsible behavior) เช่น ยอมรับในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่นตระหนักในอำนาจหน้าที่และรู้จักปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในที่สาธารณะ มีมารยาททางสังคม และมารยาทในการรับประทานอาหาร ฯลฯ

2.4 ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Good interpersonal) เช่น รู้จักฟังและโต้ตอบผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและสามารถดำรงความสัมพันธ์นั้นให้ยืนยาว เป็นต้น

2.5 ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (Independence) เช่น สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้โดยไม่ร้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สามารถท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ ในชุมชนได้ตามลำพัง รู้จักเปลี่ยนแปลงตารางการเดินทางเมื่อเผชิญกับปัญหา รู้วิธีเลือกคบหาเพื่อน ฯลฯ

2.6 ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (Problem-solving) เช่น รู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในยามจำเป็น รู้จักพัฒนาและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถหาทางแก้ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

2.7 ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (Communicating with others) เช่น สามารถรับรู้และโต้ตอบกับผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์

3. ทักษะการประกอบอาชีพ (Occupational skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ได้แก่

3.1 ความรอบรู้และความสามารถในการสำรวจทางเลือกอาชีพ (Knowing and exploring occupational choices) เช่น รู้วิธีสำรวจความเป็นไปได้ของอาชีพ บอกผลตอบแทนที่เกิดจากการทำงานแต่ละอาชีพได้ สามารถจัดกลุ่มงานออกเป็นประเภทต่างๆ ได้

3.2 ความสามารถในการคัดเลือกและวางแผนทางเลือกอาชีพ (Selecting and planning occupational choices) เช่น บอกความถนัดในงานแต่ละประเภทได้ ระบุความต้องการที่จำเป็นของงานแต่ละชนิดได้

3.3 การแสดงนิสัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน (Exhibiting appropriate work habits and behavior) เช่น รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบของสำนักงานได้ เห็นความสำคัญของการไปทำงานและการตรงต่อเวลา ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตั้งใจทำงานและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ความสามารถในการแสวงหางาน / การรักษาความปลอดภัย และการรักษางาน (Seeking, securing, and maintaining employment) เช่น รู้วิธีหางาน วิธีสมัครงาน วิธีการตอบสัมภาษณ์ และรู้จักปรับตัวหลังจากเขาไปทำงานแล้ว

3.5 ความสามารถในการดูแลสุขภาพ (Exhibiting sufficient physical and manual skill) เช่น มีความแข็งแรง อดทน ทนทาน ร่างกายมีการทำงานประสานกันเป็นอย่างดี

3.6 ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Obtaining specific occupational skills) เช่น รู้จักนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกงานในโรงเรียนหรือจากการทดลองปฏิบัติ งานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน

ครอบครัวและสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสอนคนให้เรียนรู้ทักษะชีวิตตั้งแต่เยาว์วัย ในต่างประเทศโดยเฉพาะที่สหรัฐอเมริกา มีการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิต (Life Skills Curriculum) เพื่อให้เด็กทุกคนได้ฝึกฝน และเพื่อเป็นแนวทางให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีผลวิจัยที่พบว่า นักศึกษาอเมริกันประมาณ 70 – 80 % เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วไม่สามารถหางานทำได้ ดังนั้นเด็กๆ และเยาวชนที่ผ่านการถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีและได้รับการฝึกทักษะชีวิตจากสถานศึกษาอย่างจริงจังจะมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีคุณลักษณะที่ดีงาม เช่น มองเห็นคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสามารถดำรงตนให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมประเทศและสังคมโลกในที่สุด (York, Lisa. On – line: 2004)

5. ทักษะชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ทักษะชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นก็ได้แตกต่างกับนักเรียนปกติในวัยเดียวกันมากนัก เพราะต่างก็ต้องดำรงชีวิตภายในบ้าน ในโรงเรียน และในชุมชน แต่ด้วยเพราะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถจำกัดทั้งทางด้านสติปัญญาและทักษะการปรับตัว อย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย (Communication) การดูแลตนเอง (Self Care) การดำรงชีวิตในบ้าน (Home Living) ทักษะทางสังคม (Social Skills) การใช้สาธารณะสมบัติ (Community Use) การควบคุมตนเอง (Self Direction) สุขอนามัยและความปลอดภัย (Health and Safety) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academics) การใช้เวลาว่าง (Leisure) และการทำงาน (Work) (American Psychiatric Association. 1994: 50) ซึ่งทักษะเหล่านี้มีผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อมของสังคมปกติ ทำให้มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน (ดารณี ธนะภูมิ. 2542: 132, 146-147; เกตุร วงศ์ก่อม. 2548: 43-44; กรมสามัญ. 2544: 31-32) ดังนี้

1. มีปัญหาในการช่วยเหลือตนเอง เนื่องจากเด็กขาดทักษะการช่วยเหลือตนเองซึ่งถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น การรับประทานอาหาร การแปรงฟัน การอาบน้ำ การทำความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย การรักษาความปลอดภัยของตนเอง และการใช้ห้องน้ำห้องส้วม เป็นต้น เมื่อขาดทักษะเหล่านี้แล้วอาจจะทำให้เด็กไม่มีคุณภาพเพียงพอที่จะดำรงชีวิตอย่างอิสระด้วยตนเองได้

2. มีปัญหาในการใช้ภาษาสื่อความหมาย เนื่องจากเด็กขาดทักษะทางภาษาซึ่งภาษาเป็นการสื่อความหมายที่คนเราใช้ติดต่อกัน ทักษะทางภาษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากต่อชีวิตประจำวันมาก ในคนปกติแล้วมักจะไม่มีปัญหาทางด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เพราะสามารถเข้าใจและติดต่อกับสื่อความหมายให้คนอื่นเข้าใจตนเองได้ แต่สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความบกพร่องทางด้านภาษา เนื่องจากมีพัฒนาการทางภาษาล่าช้า ซึ่งจะพบว่าเด็กกลุ่มนี้พูดช้ากว่าเด็กปกติ พูดไม่ค่อยชัด พูดไม่รู้เรื่อง และบางรายพูดเป็นประโยคไม่ได้จึงทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งที่บ้าน โรงเรียนและสังคม นอกจากนี้ในการทำความเข้าใจของเด็กกลุ่มนี้ก็ต้องพูดหลายๆ ครั้งและเป็นประโยคที่ไม่ซับซ้อนจึงจะเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูด

3. มีปัญหาในการปรับตัว เนื่องจากเด็กขาดทักษะทางสังคม มักมีปัญหาพฤติกรรมเชิงสังคม เช่น ไม่สามารถคบใครเพื่อเป็นเพื่อนได้ ซึ่งมาจากการที่เด็กมักทำอะไรแปลกๆ โดยไม่สนใจว่าใครจะทำอะไร มักจะขัดคอและขัดจังหวะเพื่อน

4. มีปัญหาในการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีลักษณะการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ เช่น มีช่วงความสนใจสั้น เสียสมาธิง่าย มีปัญหาในด้านความจำ มีปัญหาในการถ่ายโยง การเรียนรู้ มีปัญหาในการเรียนสิ่งที่เป็นนามธรรม และการหาความสัมพันธ์

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

งานวิจัยในประเทศ

สมเกียรติ เฟ็งดา (2550: บทคัดย่อ) เพื่อศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระ การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

นภาพร จันทรวรรณ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การป้องกันการติดยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มทดลอง 15 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยเห็นคุณค่าในตนเอง ในด้านครอบครัว โรงเรียนและด้านเพื่อน ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองในการป้องกันการติดยามีผลทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

เคริคฮาม และซิลลิงค์ (กฤษณา ตระยมณรัตน์. 2544: 51 ; อ้างอิงจาก Kirkham; & Schilling II. 1989: 67-87) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมฝึก อบรมทักษะชีวิตต่างๆ เช่น ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการควบคุมอารมณ์ และ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมซึ่งกันและกัน ให้กับมารดาของเด็กที่พิการ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรม ฝึกอบรมทักษะชีวิตทำให้มารดาของเด็กที่พิการเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และรู้สึกคลายความเครียดลง

บทเรียนวีดิทัศน์

1. ความหมายของวีดิทัศน์

ประทีน คล้ายนาค (2545:36) กล่าวว่า วีดิทัศน์มีความหมายกว้างมากจะรวมไปถึงเครื่องมือและอุปกรณ์โทรทัศน์ที่ใช้ตามบ้าน สถาบันและหน่วยงานต่างๆ ทั้งยังรวมไปถึงอุปกรณ์ตามสถานีวิทยุโทรทัศน์อีกด้วย เช่น เทปวีดิทัศน์ เครื่องบันทึกเทปวีดิทัศน์ กล้องโทรทัศน์และเครื่องตัดต่อ

เชษฐิ กิจระการ (2544: 99) กล่าวว่า วีดิทัศน์เป็นการนำเสนอภาพที่บันทึกไว้ผ่านจอโทรทัศน์ สื่อใดก็ตามที่ใช้จอภาพในการนำเสนอจะเกี่ยวข้องกับวีดิทัศน์ทั้งสิ้นเช่น เทปวีดิทัศน์ และแผ่นวีซีดี (VCD:Video Compact Disk)

มนตรี ไพธิมมงคล (2544: 22) กล่าวว่า วีดิทัศน์เป็นแถบสังเคราะห์เคลือบด้วยแม่เหล็กสามารถบันทึกภาพและเสียงไว้ในเส้นเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เครื่องรับโทรทัศน์เป็นเครื่องแสดงภาพและเสียงซึ่งสามารถนำรายการที่ถูกรับบันทึกไว้มาใช้ได้หลายๆ ครั้ง

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 182) กล่าวว่า วีดิทัศน์ ตามปกติเรามักเรียกทับศัพท์ว่า “วีดีโอ” แต่ตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถานเรียกว่า วีดิทัศน์โดยแบ่งเป็นวัสดุคือ แถบวีดิทัศน์และอุปกรณ์เครื่องเล่นวีดิทัศน์ แถบวีดิทัศน์เป็นวัสดุที่สามารถบันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า สามารถลบและบันทึกใหม่ได้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า วีดิทัศน์เป็นการบันทึกภาพและเสียงด้วยสัญญาณแม่เหล็กไฟฟ้าทำให้เกิดภาพเคลื่อนไหว มีสีสวยงามเหมือนธรรมชาติสามารถที่จะนำมาเปิดชมได้ทันทีหรือย้อนกลับมาดูใหม่ได้หลายครั้งทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ดี เมื่อได้เห็นภาพและเสียงพร้อมกันเหมือนกับว่าอยู่ในเหตุการณ์จริงสามารถจดจำเนื้อหาเทปได้เป็นจำนวนมากและสามารถนำไปบันทึกซ้ำได้ใหม่ซึ่งปัจจุบันวีดิทัศน์นับว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญมากอย่างหนึ่งที่เหมาะสมจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน

2. ลักษณะพิเศษของวีดิทัศน์

กล่าวกันว่าโลกของเราทุกวันนี้เป็นโลกที่สร้างขึ้นจากภาพและเสียง เพราะการได้ยินประกอบกับการได้เห็นภาพ ย่อมมีพลังกว่าและสามารถอยู่ในความทรงจำของผู้คนได้ดีกว่าการได้ยินหรือได้เห็นเพียงอย่างเดียว

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 182) ได้กล่าวถึงข้อดีรายการวีดิทัศน์ในการเรียนการสอนคือสามารถเลือกดูภาพได้ตามต้องการโดยการบังคับแถบเทปให้เลื่อนเดินหน้าถอยหลังดูภาพซ้ำหรือหยุดดูภาพก็ได้และในเครื่องเล่นวีดิทัศน์บางชนิดยังสามารถปรับภาพให้ขยายเพื่อดูใหญ่ชัดเจนขึ้นได้

วิภา อุตมพันธ์ (2544: 19–20) ได้แสดงความคิดเห็นถึงความพิเศษของสื่อวีดิทัศน์ไว้ที่น่าสนใจว่า สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงจึงมีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก ปัจจุบันเทคนิคการผลิตบทเรียนวีดิทัศน์เยี่ยมยอดมากเพราะมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาช่วยสร้างภาพให้ดูเหมือนจริงซึ่งลักษณะพิเศษของบทเรียนวีดิทัศน์ประกอบด้วย

1. เป็นสื่อการสอนใกล้ตัวและมีอิทธิพลสูงเช่นเดียวกับสื่อวิทยุ แต่ที่ยิ่งกว่าคือเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง
  2. การนำเสนอด้วยวิธีการของสื่อแบบเก่าเกือบทั้งหมด เช่น หุ่นจำลองกราฟิก ภาพถ่ายภาพยนตร์ วิทยุ ฯลฯ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยสื่อวีดิทัศน์ทั้งสิ้น
  3. วีดิทัศน์เป็นสื่อที่ใช้ง่าย ไม่ต้องปิดห้องมืด ไม่ต้องการความสามารถพิเศษ เด็กเล็กก็สามารถเปิดบทเรียนวีดิทัศน์ได้
  4. วีดิทัศน์ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกใกล้ชิดเสมือนหนึ่งเป็นสื่อส่วนตัว
- วีดิทัศน์จัดเป็นสื่อที่มีบทบาทและมีคุณค่าต่อการศึกษาศึกษา สามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ทั้งนี้เพราะวีดิทัศน์เป็นสื่อที่หาง่าย ประหยัด สามารถเสนอเรื่องราวและทักษะการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

3. ประโยชน์ของวีดิทัศน์

นักการศึกษาหลายคนได้กล่าวถึงประโยชน์ของวีดิทัศน์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (เมธิญ กิจระการ. 2544: 109; กิดานันท์ มลิทอง. 2541: 182) สรุปได้ดังนี้

1. มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูงมีทั้งภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน
2. สามารถหยุดดูภาพนิ่งบางจุดหรือดูซ้ำอีกโดยไม่ทำให้เนื้อเรื่องเสีย
3. ใช้ประกอบการเรียนซ่อมเสริมรายบุคคล หรือรายกลุ่มโดยใช้ได้ทั้งนักเรียนที่เรียนช้าหรือนักเรียนที่เรียนเก่งโดยให้เรียนไปตามความสามารถของบุคคล
4. ใช้ในการฝึกทักษะการแสดงหรือการสอนของครูได้
5. สามารถเผยแพร่ภาพและเสียงหรือนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่อยู่ไกลๆมาให้ชมได้
6. แสดงการสาธิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำให้นักเรียนได้เห็นสิ่งที่ต้องการเน้นโดยใช้เทคนิคการถ่ายใกล้ (Close up) หรือขยายภาพสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้เห็นอย่างทั่วถึง
7. โทรทัศน์ดึงดูดความสนใจนักเรียนได้ดี เรียนด้วยความพอใจ มีเจตคติที่ดีต่อโทรทัศน์

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ ตลอดจนมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษามาก ทั้งนี้เพราะวีดิทัศน์เป็นสื่อที่มีคุณสมบัติเด่นหลายประการ เช่น มีทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน และแสดงขั้นตอนต่างๆให้เห็นได้เหมือนจริง สามารถนำเอาเทคนิค การตัดต่อภาพ

เข้ามาช่วย ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ติดตามเนื้อหาได้เป็นอย่างดีทำให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ทั้งกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนมากและการเรียนการสอนกลุ่มย่อยหรือเรียนรายบุคคลซึ่งทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิดิทัศน์

งานวิจัยในประเทศ

รุ่งศักดิ์ เยื่อโย (2552: บทคัดย่อ) ได้ทำการการพัฒนาบทเรียนวิดิทัศน์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง สภาวะโลกร้อน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดย 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนผ่านบทเรียนวิดิทัศน์ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการเรียนผ่านบทเรียนวิดิทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนรู้จากบทเรียนวิดิทัศน์ รูปแบบสารคดีกับนักเรียนที่เรียนรู้จากบทเรียนวิดิทัศน์ รูปแบบสัมภาษณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจมากต่อการเรียนด้วยบทเรียนวิดิทัศน์ เรื่องสภาวะโลกร้อน

มัลลิการ์ วงศ์ศิริวรรัตน์. (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนเรียนจากสื่อวิดิทัศน์ วิชานาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ภาษาทำนานาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภาษาทำนานาฏศิลป์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวิดิทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อวิดิทัศน์อยู่ในระดับมาก

อริวัฒน์ ผาสุกอนันต์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาวิดิทัศน์เรื่อง การขยายพันธุ์พืช กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิดิทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวิดิทัศน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยสื่อวิดิทัศน์อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สุทิน เรื่องปานกัน (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการวิดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพรเรื่อง “ขมิ้นโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนวิดิทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่เรียนบทเรียนวิดิทัศน์สูงกว่าก่อนเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนวิดิทัศน์อยู่ในระดับมาก

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟินเชอร์ (Fincher. 1995: abstract) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการจำของนักศึกษาทางด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติจากการเรียนด้วยวีดิทัศน์แบบปฏิสัมพันธ์กับวีดิทัศน์แบบเส้นตรงซึ่งอาศัยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ควบคุมกับวิธีสอนมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนจากการสังเกตทั้ง 2 กลุ่มที่เรียนจากวีดิทัศน์แบบปฏิสัมพันธ์และแบบเส้นตรงทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำ ผลที่ได้ไม่แตกต่างกัน

ฮันเตอร์ (Hunter. 1991: 23) ได้สร้างสื่อวีดิทัศน์สำหรับการสอนทักษะการเรียนกับนักเรียนที่มีพรสวรรค์ เพื่อพิจารณาความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการสอน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มควบคุมเรียนจากครูผู้สอน โดยเรียนในเวลาเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้สื่อวีดิทัศน์ นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากทำให้ผลการเรียนได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้สื่อวีดิทัศน์นักเรียนไม่มีการพัฒนา

มิลเลอร์ (Miller. 1984: 2659) ได้ทำการทดลองสื่อวีดิทัศน์ชุด นาฬิกาปลออดภัย เกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรพบว่าลูกจ้างที่ได้ดูสื่อวีดิทัศน์ นาฬิกาปลออดภัยจะมีความปลอดภัยมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดู สื่อวีดิทัศน์

สถานการณ์จำลอง

1. ความหมายของสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมการสอนโดยใช้สถานการณ์ที่จำลองขึ้นให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเป็นเครื่องมือในการสอนโดยให้นักเรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆที่อยู่ในสภาพการณ์นั้นและใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายคลึงกับข้อมูลในความเป็นจริงในสถานการณ์นั้นในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆโดยที่การตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้แสดงในลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

ทิสนา แชมมณี (2548: 202) ให้ความหมายสถานการณ์จำลองไว้ว่า สถานการณ์จำลองหมายถึงการจำลองสถานการณ์หรือการสร้างสถานการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้นักเรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและให้มีปฏิกิริยาโต้ตอบกันวิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมต่างๆซึ่งในสถานการณ์จริงนักเรียนอาจไม่กล้าแสดงเพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

ธีรยุทธ์ เสนีวงศ์ และคนอื่นๆ (2545: 262) ได้ให้ความหมายสถานการณ์จำลองว่าเป็นการจำลองสถานการณ์จริงที่ได้เลือกสรรมาแล้วมาจัดให้แก่ให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของโลกแห่งความเป็นจริง ที่ไม่สามารถจะนำมาไว้ไว้ในห้องเรียนโดยไม่มีารดัดแปลง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545: 74) กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสถานการณ์จำลองคือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้นักเรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมามีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดทั้งสภาพแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์โดยการกำหนดบทบาทข้อมูลและกติกาไว้เพื่อให้นักเรียนฝึกคิดและแก้ปัญหาและตัดสินใจจากสถานการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่ ซึ่งการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลองจะช่วยให้นักเรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ดีและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

สนอง อินละคร (2544: 103) ได้ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองว่าเป็นวิธีการใช้สถานการณ์จำลองเป็นการเรียนการสอนที่อาศัยสถานการณ์ที่สร้างขึ้นจากเนื้อหาในบทเรียนหรือ การจำลองสถานการณ์ที่เป็นจริงมาใช้ในชั้นเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ ละคาบ คาบละสถานการณ์ สถานการณ์จำลองนั้นต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียนและนักเรียน ต้องเข้าร่วมสถานการณ์นั้นๆด้วย

เกลเลอร์ (Geller. 1992: 14) กล่าวว่าสถานการณ์จำลองหมายถึง ความหมายที่จะจำลอง ความเป็นจริงหรือกระบวนการที่ซับซ้อนและการนำเสนอแง่มุมของปรากฏการณ์ต่างๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่าสถานการณ์จำลองคือการจำลองสถานการณ์ใกล้เคียงที่เป็นจริง โดยนำมาใช้ในห้องเรียนซึ่งรูปแบบนั้นสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการเรียนและสถานการณ์นั้น จะต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจของการเรียนรู้ของนักเรียน

2. สาระสำคัญของสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองมีสาระสำคัญดังนี้

1. มีความเที่ยงตรง(Validity) หมายความว่าควรเป็นสถานการณ์ที่พบได้ในชีวิตประจำวัน
2. ได้ครอบคลุม (Coverage) คือการจัดสถานการณ์ที่เน้นสิ่งสำคัญในชีวิตจริงที่นักเรียนต้องพบ
3. สามารถเข้าใจได้ (Comprehensibility) คือ ควรมีกระบวนการที่จะอธิบายเหตุการณ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
4. ใช้ทดลอง (Experimental Utility) คือ นำไปประยุกต์ใช้ได้ สามารถใช้ได้ (Application) คือ สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นสามารถเอาไปใช้ในชีวิตจริงได้

3. การสอนแบบสถานการณ์จำลองช่วยพัฒนาการเรียนการสอน

การสอนแบบสถานการณ์จำลองช่วยพัฒนาการเรียนการสอนทั้งผู้สอนและผู้เรียนเพราะ

1. ต้องมีการเตรียมการอย่างดีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2. เป็นการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลองจูงใจให้เกิดการประกอบกิจกรรมได้จึงเหมาะในการพัฒนาพฤติกรรมและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
3. เป็นการสอนที่พัฒนาทั้งคุณธรรม ความรู้ และทักษะ
4. เป็นการสอนที่ใช้ได้ในทุกระดับชั้นเรียนเป็นการฝึกให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา
5. เป็นการสอนที่ สร้างภาวะผู้นำสร้างความมั่นใจ ฝึกการตัดสินใจ
6. เป็นการสอนที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนได้อย่างดี

4. ประโยชน์ของสถานการณ์จำลอง

ครุคแซงค์ (วรารภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ 2546:15-16; อ้างอิงจาก Cruickshank 1972: 17-19) กล่าวถึง ส่วนดีที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งแสดงออกภายใต้สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
  2. จากการปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์จำลองจะสามารถบอกได้ว่าเขาได้นำหลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วไปใช้ได้แค่ไหน อย่างไร
  3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยประสบการณ์นั้น ๆ ไม่อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษา เช่น การแก้ปัญหาที่ปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาจึงเป็นวิธีให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น
  4. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบการณ์ที่เลือกสรรแล้ว และมีระดับความยากง่าย ความสลับซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน
  5. ผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์ได้ฝึกในสิ่งที่ถ้าเป็นสภาพแท้จริงแล้วจะเสี่ยงภัยอันตรายมาก แต่เมื่อสถานการณ์นั้นถูกจำลองมา ผู้เรียนจะสามารถฝึกและมีประสบการณ์ได้โดยไม่มีอันตรายใด ๆ
- นอกจากนี้ มหาสุโขทัยธรรมาธิราช (2545: 263 -264) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ดังต่อไปนี้
1. สามารถสร้างอารมณ์ และสร้างทัศนคติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้
  2. สถานการณ์จำลองยังสามารถรวบรวมเอาพฤติกรรมที่จะชี้ความสามารถของผู้เรียน และความจำไว้ด้วยกันคือผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความจำและขีดความสามารถ
  3. สถานการณ์จำลองจะจูงใจให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมได้นาน
  4. ผู้เรียนจะสามารถเลือกสนองต่อสภาวะการณ์ทางสังคม จากสถานการณ์จำลองได้

5. สถานการณ์จำลองจะช่วยปรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี และเป็นไปตามความต้องการ

6. สถานการณ์จำลองจะดึงความสนใจของผู้เรียนไว้ได้ทั้งในการทำแบบฝึกหัด และแม้แต่การเรียนเนื้อหาหลายอย่าง

7. สถานการณ์จำลองสามารถที่จะชักจูงผู้เรียนให้เข้าสู่พฤติกรรมที่ต้องการได้ อารมณ์ ใจเที่ยง (2540:132) ได้สรุปข้อดีและข้อจำกัดของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

ข้อดี

1. ช่วยให้นักเรียนมองเห็นสถานการณ์ด้วยตนเอง บางสถานการณ์ที่เป็นนามธรรมก็จะสามารถเข้าใจและทำให้เป็นจริงขึ้นมาได้
2. ช่วยให้นักเรียนตื่นตัว เกิดความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือและกล้าแสดงความคิดเห็น
3. ช่วยให้เกิดความร่วมมือโดยไม่คิดถึงการแข่งขัน
4. ช่วยให้นักเรียนฝึกแก้ปัญหา แม้จะพลาดก็ไม่ทำให้เกิดผลเสียหาย

ข้อจำกัด

1. ผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์จำลองเพื่อใช้ในห้องเรียนทำให้ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัว จึงไม่สนใจให้ผู้สอนใช้วิธีนี้ในการสอน
2. การอธิบายและสรุปผล เป็นขั้นสำคัญที่ต้องอาศัยประสบการณ์ความชำนาญของผู้สอนจึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง
3. ต้องมีเวลาเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมและการอธิบายสรุปผล

จากการศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองนั้น สรุปได้ว่า เป็นการสอนโดยการจัดสถานการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ทดลองแก้ปัญหาก่อนที่จะได้พบกับเหตุการณ์จริง ๆ เป็นการเตรียมเด็กให้ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ก่อนที่จะไปเผชิญเหตุการณ์จริงซึ่งการที่เด็กได้เคยพบกับสถานการณ์ดังกล่าวมาก่อนได้เคยทดลองแก้ปัญหามาก่อน เมื่อมาพบกับเหตุการณ์จริง ๆ เขานักเรียนก็สามารถนำความรู้เดิมมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

5. ขั้นตอนการสอนแบบสถานการณ์จำลอง

สำหรับขั้นตอนการสอนแบบสถานการณ์จำลองในการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์การสอนแบบสถานการณ์จำลองตามแบบ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545: 78-80) มี กำหนดขั้นตอนการสอนแบบสถานการณ์จำลองประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้สอนเตรียมสถานการณ์จำลองที่จะใช้จัดการเรียนรู้ผู้สอนอาจสร้างสถานการณ์ขึ้นเอง หรือเลือกสถานการณ์ที่มีผู้สร้างไว้แล้ว รวมทั้งการเตรียมวัสดุอุปกรณ์สิ่งจำเป็น ต่าง ๆ และสถานที่ในชั้นตอนนี้ ผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจในสถานการณ์จำลองนั้นและควรทดลองปฏิบัติ ด้วยตนเอง จะได้ราบถึงปัญหาอุปสรรคเพื่อเตรียมการไว้ล่วงหน้า
2. ขั้นนำเสนอสถานการณ์และแนวทางปฏิบัติ โดยปกติสถานการณ์จำลองส่วนใหญ่จะมีความซับซ้อนพอสมควร การนำเสนอสถานการณ์จำลองบทบาทและกติกาต่าง ๆ จำเป็นต้องเตรียมการอย่างดี เตรียมข้อมูลให้พร้อม ในการนำเสนอสถานการณ์นั้น ๆ ผู้สอนจะต้องเสนอให้ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มด้วยการบอกเหตุผล วัตถุประสงค์ ภาพรวมของสถานการณ์จำลองทั้งหมดแล้วจึงให้ข้อมูลรายละเอียดที่จำเป็น เช่น บทบาท กติกา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือ ผู้แสดงซักถามเพื่อความเข้าใจได้
3. ขั้นมอบหมายบทบาทให้ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเข้าใจภาพรวม บทบาทกติกาของสถานการณ์จำลองนั้น ผู้เรียนทุกคนควรได้รับบทบาทในการแสดงซึ่งผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทบาทเองหรือผู้สอนกำหนดบทบาทให้ผู้เรียนตามความเหมาะสม บางครั้งผู้เรียนได้บทบาทเหมาะสมกับบุคลิกภาพ แต่บางครั้งได้บทบาทที่แตกต่างจากบุคลิกภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ ขึ้นมาได้
4. ขั้นแสดง ในขั้นนี้ผู้เรียนที่ร่วมแสดงจะต้องใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ให้ไว้ประกอบวิจาร์ณญาณของตนเอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือแก้ปัญหาตามสถานการณ์นั้นให้ดีที่สุดโดยผู้เรียนจะ ต้องพิจารณาว่าจะพูดอะไร พูดกับใคร จะเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบทบาทอย่างไร สำหรับครูผู้สอนควรจะทำหน้าที่ควบคุม ติดตามคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงอย่างใกล้ชิด จุดบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ ให้คำปรึกษาหรือตามความจำเป็นช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น กำหนดการเริ่มและยุติการแสดง
5. ขั้นอภิปรายเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลองเป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริง หรือใกล้เคียงความเป็นจริงที่สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา ดังนั้น หลังการแสดงแล้วจำเป็นต้องมีการอภิปรายประเด็นการเรียนรู้จากสถานการณ์ในเรื่องนั้นๆ ะไรบ้างเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสถานการณ์นั้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง
6. ขั้นสรุปและประเมินผล ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสาระสำคัญและประเมินผลการเรียนรู้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จำลอง

งานวิจัยในประเทศ

มยุรี เผ่าพงษ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการเรียน เรื่อง ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสถานการณ์จำลองกับวิธีการสอนบทบาทสมมติ ผลการศึกษาพบว่าผลการเรียน เรื่อง ความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีสถานการณ์จำลองกับวิธีการสอนบทบาทสมมติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดลนภา มิถาลา (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์จำลองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์จำลอง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 1.48/70.24

เรณู สายเชื้อ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง การบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20 ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง และศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง ช่วยพัฒนาผลการเรียนนักเรียนให้ดีขึ้นและส่งผลให้นักเรียนมีการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองอยู่ในระดับมาก

วณิชยา ธิหมื่น (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนคณิตศาสตร์ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความคิดเห็นในทางที่ดีต่อบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนชีวิตที่ศึนร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง มีลำดับขั้นตอนการดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนราชวินิตบางแค กรุงเทพมหานคร เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. มีความสามารถในการเรียนรู้ สามารถพูดสื่อสารกับบุคคลอื่นได้
2. นักเรียนไม่มีอาการที่จะแสดงพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองในด้านทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต
3. มีพัฒนาการด้านร่างกายปกติ เคลื่อนไหวได้ดี

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนคนที่ 1 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยร่าเริง มนุษย์สัมพันธ์ดี

นักเรียนคนที่ 2 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก

นักเรียนคนที่ 3 เป็นนักเรียนชาย อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก

นักเรียนคนที่ 4 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยร่าเริง มีมนุษยสัมพันธ์ดี

นักเรียนคนที่ 5 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยไม่กล้าแสดงออก ยิ้มเก่ง

นักเรียนคนที่ 6 เป็นนักเรียนชาย อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยร่าเริง ยิ้มเก่ง มีมนุษยสัมพันธ์ดี

นักเรียนคนที่ 7 เป็นนักเรียนชาย อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยไม่กล้าแสดงออก

นักเรียนคนที่ 8 เป็นนักเรียนชาย อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิสัยร่าเริง ยิ้มเก่ง มีมนุษยสัมพันธ์ดี

สรุปข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่	เพศ	ระดับ ความพิการ
1	4	หญิง	3
2	4	หญิง	3
3	4	ชาย	3
4	5	หญิง	3
5	5	หญิง	3
6	6	ชาย	3
7	6	ชาย	3
8	6	ชาย	3

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิดคือ

1. วัตถุประสงค์ประกอบการเรียน เรื่อง ระวังอันตราย กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 2 โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็นหน่วยย่อย 2 หน่วย ได้แก่

หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดการเรียนรู้

การป้องกันช่วยเหลือและดูแลตนเองจากอุบัติเหตุในบ้าน

สาระการเรียนรู้

- 1) ป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ
- 2) วิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ

หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้ หรือถูกของร้อนลวก ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดการเรียนรู้

รู้และเข้าใจสาเหตุ ปัจจัย และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากไฟไหม้หรือถูกของร้อนลวก

สาระการเรียนรู้

- 1) การป้องกันในการถูกของร้อนลวก
- 2) สาเหตุของการเกิดอัคคีภัย
- 3) อันตรายซึ่งได้รับจากการเกิดอัคคีภัย
- 4) การป้องกันอัคคีภัย และการหนีไฟ

2. แผนการจัดการเรียนรู้สุขศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลอง ช่วงชั้นที่ 2 เรื่อง ระวังอันตราย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การป้องกันในการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เตารีด, พัดลม, ไมโครเวฟ, และกระทิกน้ำร้อน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ: วิธีการใช้

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ: ความปลอดภัย

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทบทวนการป้องกันในการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า และการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ

2.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การป้องกันในการถูกของร้อนลวก

2.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: สาเหตุ อุบัติเหตุจากไม้ขีดไฟ เป็นต้น

2.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: การปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้

2.8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง ทบทวน การป้องกันในการถูกของร้อนลวกการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้

3. แบบประเมินแบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตที่ใช้ประเมินทักษะความสามารถ 4 ทักษะได้แก่ ทักษะการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะ การป้องกันในการถูกของร้อนลวก

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. วิดีทัศน์ประกอบการเรียน เรื่อง ระวังอันตราย กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ พลศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 5: ความปลอดภัยในชีวิต

1.2 วิเคราะห์และกำหนดสาระการเรียนรู้ที่จะทำการศึกษาจากสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต สาระการเรียนรู้เรื่อง ระวังอันตราย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้ หรือถูกของร้อนลวก

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ เรื่อง ระวังอันตรายมาจัดลำดับของบทเรียนให้มีลำดับเนื้อหาที่สอดคล้องครอบคลุมกับหลักสูตรและแผนการสอนวางโครงเรื่องตามลำดับก่อนหลังและเขียนบทรายการวีดิทัศน์ (Script)

1.4 เตรียมอุปกรณ์และสถานที่เพื่อผลิตรายการวีดิทัศน์

1.5 ดำเนินการถ่ายทำวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตราย ด้วยกล้องวีดิทัศน์ระบบดิจิทัลสร้างภาพประกอบภาพเคลื่อนไหว ข้อความ ประกอบเสียงเพื่อความสวยงามและเพิ่มเทคนิค การนำเสนอจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากนั้นบันทึกเสียงและใส่เสียงดนตรีประกอบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำเสียงที่ได้ไปตัดต่อร่วมกับภาพที่ถ่ายทำไว้

1.6 นำรายการวีดิทัศน์ประกอบการเรียนเรื่อง ระวังอันตรายที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ด้านสุขศึกษาและด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความสอดคล้องจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จากผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ทำตารางวิเคราะห์ ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 คนมา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00(ดังแสดงในภาคผนวก) และทำการแก้ไขปรับปรุงความถูกต้องดังนี้

1.6.1 ปรับภาพกับเสียงบรรยายให้สอดคล้องกัน

1.6.2 ตัวอย่างในส่วนที่เป็นเนื้อหาทบทวนมีมากเกินไปให้ตัดออกบ้าง

1.7 นำวีดิทัศน์ประกอบการเรียน เรื่อง ระวังอันตราย ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดนิมมานรดี กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อสังเกตประเมินหาข้อบกพร่องของบทเรียนวีดิทัศน์ ที่สร้างขึ้นในด้านเนื้อหา ความสมบูรณ์ในการทำงานของโปรแกรม แล้วนำบทเรียนมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2553 ผลปรากฏว่า ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม

2. แผนการจัดการเรียนรู้สุขศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลอง ช่วงชั้นที่ 2 เรื่อง ระวังอันตราย มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษา และพลศึกษา ช่วงชั้นที่ 2 สาระที่ 5: ความปลอดภัยในชีวิต

2.2 ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ศึกษาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ระวังอันตราย กำหนดขอบเขตเนื้อหาและกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้

2.3 ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “ระวังอันตราย” ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ / การวัดผลประเมินผล (เครื่องมือ และเกณฑ์) แผน 8 แผนใช้เวลาสอนแผนละ 1 ชั่วโมง

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ระวังอันตราย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน สุขศึกษา ด้านเทคโนโลยี และด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาและความเหมาะสมแล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขพบว่า

2.4.1 ปรับปรุงเรื่องการพิมพ์ การเว้นวรรค

2.4.2 เปลี่ยนคำว่า “สาระสำคัญ” เป็น “สาระการเรียนรู้”

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้คู่กับบทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดนิมมานรดี กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของบทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2553 ผลปรากฏว่า ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม

2.7 จัดพิมพ์แผนการจัดการเรียนรู้เป็นรูปเล่ม นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3. แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตใช้ประเมินทักษะความสามารถ 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก มีวิธีการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต สาธารณการเรียนรู้เรื่อง ระวังอันตราย และแบบบันทึกผลการประเมินของกรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 63)

3.2 สร้างแบบประเมินเพื่อวัดทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตจาก การปฏิบัติจริงใน สถานการณ์จำลองซึ่งปรับเกณฑ์การประเมินจากแบบบันทึกผลการประเมินของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 63) โดยปรับระดับการประเมินจาก 4 ระดับ เป็น 3 ระดับและปรับหัวข้อ การประเมินเป็นทักษะความสามารถที่ต้องการประเมิน 4 ทักษะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทักษะที่ 1 ทักษะการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ	5 ข้อ
ทักษะที่ 2 ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้	5 ข้อ
ทักษะที่ 3 ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ	5 ข้อ
ทักษะที่ 4 ทักษะการป้องกันในการถูกขอร้องรถ	5 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน การมีความสามารถ ดังนี้

ให้ 3 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้ ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องช่วยเหลือ ไม่ต้องกระตุ้นด้วยวิธีการใดๆ

ให้ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้ ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง แต่ได้รับการกระตุ้นบ้าง เป็นการกระตุ้นทางวาจา

ให้ 1 คะแนน หมายถึง นักเรียนมิให้ความร่วมมือ แต่ปฏิบัติ ไม่ถูกต้อง ได้รับการ กระตุ้นทางกาย ท่าทาง และทางวาจา

3.3 เสนอแบบประเมินให้กับผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหา ค่าความเที่ยงตรงจากค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก)แล้วมีการปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดย ปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ใช้ในแต่ละข้อคำถามให้ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย

3.4 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนวัดนิมมานรดี จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อดูความเหมาะสมในเรื่องเวลา และขั้นตอนของ กิจกรรม เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2553 ผลปรากฏว่าใช้ได้ดี มีความเหมาะสมทั้งเรื่องเวลาและ ขั้นตอนกิจกรรม

3.5 ได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน (สำนักงานการศึกษาพิเศษ. 2547: 200–202) ดังนี้

เกณฑ์การประเมิน

คะแนน 0 – 20 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมการมีวินัยอยู่ใน ระดับปรับปรุง

คะแนน 21 – 39 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมการมีวินัยอยู่ใน ระดับพอใช้

คะแนน 40 – 60 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมการมีวินัยอยู่ใน ระดับดี

วิธีการทดลอง

1. **แบบแผนการทดลอง** การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 249) 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลองดังนี้

กลุ่มทดลอง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂

เมื่อ E แทน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย
 X แทน การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง
 T₁ แทน ประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตก่อนการทดลอง
 T₂ แทน ประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตหลังการทดลอง

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ก่อนดำเนินการทดลอง

2.1.1 ขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือขออนุญาตโรงเรียนราชวินิตประถมบางแค กรุงเทพมหานคร ที่มีนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นสถานที่ทดลอง

2.1.2 ประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ก่อนเรียน (Pretest) เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2553

2.2 ทำการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง เรื่อง ระวังอันตราย มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.2.1 ครูผู้สอนเปิดวีดิทัศน์ให้นักเรียนดู

2.2.2 ให้นักเรียนศึกษารายการวีดิทัศน์เมื่อจบครูผู้สอนอธิบายและทบทวนอีกครั้ง

2.2.3 ครูผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

2.2.4 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนดูแลอย่างใกล้ชิด จนนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามขั้นตอน

ดำเนินการสอนด้วยตัวเองโดยการใช้บทเรียนวีดิทัศน์ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง กับกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 60 นาที ทุกวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ เวลา 09.00 – 10.00 นาฬิกา จำนวน 8 แผนการสอนและเรียนเสริมทบทวนในช่วงโมงกิจกรรมภาคบ่าย เวลา 13.00 – 14.00 น. วันละ 60 นาที เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2553 - วันที่ 20 กรกฎาคม 2553 ดังนี้

ครั้งที่	วัน	แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์จำลอง
1	พฤหัสบดี	หน่วยที่ 1 อุบัติเหตุจากเครื่องใช้ไฟฟ้า เข้า รู้และเข้าใจวิธีการใช้และป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เตารีด พัดลม ไมโครเวฟ และกระติกน้ำร้อน
		บ่าย ทบทวนได้แก่ รู้และเข้าใจวิธีการใช้และป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เตารีด พัดลม ไมโครเวฟ และกระติกน้ำร้อน
2	ศุกร์	เข้า รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ : ความปลอดภัย
		บ่าย ทบทวนรู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ : ความปลอดภัย
3	พฤหัสบดี	เข้า รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ : วิธีการใช้
		บ่าย ทบทวนรู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ : วิธีการใช้
4	ศุกร์	เข้า ทบทวนวิธีการใช้และป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟ และดึงปลั๊กไฟ เครื่องใช้ไฟฟ้า
		บ่าย ทบทวนวิธีการป้องกันในการใช้เตาไมโครเวฟ
5	พฤหัสบดี	หน่วยที่ 2 อุบัติเหตุจากไฟไหม้ หรือถูกของร้อนลวก เข้า รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการถูกของร้อนลวก เช่น เตารีดที่ยังร้อน หม้อ หุงข้าวที่ยังร้อน
		บ่าย ทบทวนรู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการถูกของร้อนลวก เช่น เตารีดที่ยัง ร้อน หม้อหุงข้าวที่ยังร้อน
6	ศุกร์	เข้า รู้และเข้าใจการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: สาเหตุ การเกิดไฟไหม้จาก ไม้ขีดไฟ เตาก๊าซ เป็นต้น
		บ่าย ทบทวนการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: สาเหตุ อุบัติเหตุจากไม้ขีดไฟ เป็นต้น

ครั้งที่	วัน	แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์จำลอง
7	พฤหัสบดี	เข้า รู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: การปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้
		บ่าย ทบทวนรู้และเข้าใจวิธีการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: การปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้
8	ศุกร์	เข้า การป้องกันในการถูกของร้อนลวกการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้สาเหตุ: อุบัติเหตุจากไม้ขีดไฟ
		บ่าย ทบทวนการป้องกันในการถูกของร้อนลวกการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้: การปฏิบัติตนเมื่อเกิดไฟไหม้

2.3 เมื่อเสร็จสิ้นการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ทำการประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตหลังเรียน (Posttest) เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ มัชยฐาน (Median) พิสัยควอไทล์ (Inter - quartile Range) และทดสอบโดยใช้ สถิติ The Sign Test for Median: One Simple

2. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ก่อนและหลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ The Wilcoxon Matched – Pairs Signed – Ranks Test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือโดยหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาโดยใช้สูตร

1.1 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ใช้สูตร (สมนึก ภัทธิยานี. 2544: 112)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่ามัธยฐาน (Median) คำนวณจากสูตร (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533: 56)

$$\text{สูตร } Mdn = \frac{X_N + 1}{2}$$

เมื่อ Mdn แทน มัธยฐาน หรือ ค่ากลาง
 X แทน จำนวนคะแนนหรือข้อมูลที่เป็นเลขคู่
 $\frac{X_N}{2}$ แทน คะแนนตัวที่ $\frac{N}{2}$
 $\frac{X_{N+1}}{2}$ แทน คะแนนตัวที่ $\frac{N}{2} + 1$

2.2 ค่าพิสัยคลอไทล์ (Inter - quartile Range) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. 2543: 152)

$$\text{สูตร } IQR = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ Q_1 แทน ค่าที่ตำแหน่ง 1/4 หรือ 25% หาได้จาก $Q_1 = \frac{N}{4}$
 Q_3 แทน ค่าที่ตำแหน่ง 3/4 หรือ 75% หาได้จาก $Q_3 = \left(\frac{N}{4}\right) \times 3$
 N แทน จำนวนข้อมูล

3. สถิติที่ทดสอบสมมติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานที่คำนวณได้กับค่ามัธยฐานของทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง โดยใช้ The Sign Test for Median: One Sample (Milton, Susan J., McTeer, Paul M.; Corbet, James J. 1997:594 – 595) โดยมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } P(X \leq M) = P(X \geq M) = \frac{1}{2}$$

เมื่อ M แทน ค่ามัธยฐานที่ตั้งไว้ (เกณฑ์ที่กำหนดไว้)

X แทน จำนวนค่าของตัวแปรที่น้อยกว่าค่ามัธยฐานที่กำหนดไว้ (-)

หรือจำนวนค่าของตัวแปรที่มากกว่าค่ามัธยฐานที่ตั้งไว้ (+)

โดยพิจารณาใช้ค่า + เมื่อตั้งสมมติฐาน $H_a: M < M_0$

และพิจารณาใช้ค่า - เมื่อตั้งสมมติฐาน $H_a: M > M_0$

เมื่อ M เป็นค่ามัธยฐานที่ได้จากการทดลองและ M_0 เป็น ค่ามัธยฐานที่กำหนดไว้

3.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย ประกอบการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ก่อนและหลังการทดลอง ภายในกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks Test (นิภา ศรีไพโรจน์. 2533: 93) โดยมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } D = Y - X$$

เมื่อ D แทน ค่าความแตกต่างของข้อมูลทั้งคู่

X แทน คะแนนของการประเมินก่อนการทดลอง

Y แทน คะแนนของการประเมินหลังการทดลอง

จัดอันดับค่าความแตกต่างจากค่าน้อยไปหาค่ามาก

กำกับอันดับที่ด้วยเครื่องหมายบวกหรือเครื่องหมายที่มีอยู่เดิม

หาผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายบวก และมีเครื่องหมายลบตามลำดับค่า

ค่าของผลรวมที่น้อยกว่า (โดยไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย) เราเรียกค่านี้ว่า T

$$Z = \frac{T - E(T)}{S_T}$$

เมื่อ $E(T) = \frac{N(N+1)}{4}$

$$S_T = \sqrt{\frac{N(N+1)(2N+1)}{24}}$$

เมื่อ $E(T)$ แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมอันดับที่น้อยกว่า

N แทน จำนวนนักเรียน

S_T แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Z แทน คะแนนมาตรฐาน

T แทน ค่าของผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับที่น้อยกว่า

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับความมุ่งหมายการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 8 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 จำนวนคะแนน ค่ามัธยฐาน และพิสัยควอไทล์ ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

คนที่	คะแนนก่อนฝึก (เต็ม 60คะแนน) (X)				รวม	ระดับ	คะแนนก่อนฝึก (เต็ม 60คะแนน) (Y)				รวม	ระดับ
	ทักษะ ที่ 1	ทักษะ ที่ 2	ทักษะ ที่ 3	ทักษะ ที่ 4			ทักษะ ที่ 1	ทักษะ ที่ 2	ทักษะ ที่ 3	ทักษะ ที่ 4		
	1	7	6	4			3	20	ปรับปรุง	11		
2	6	7	4	3	20	ปรับปรุง	12	13	10	12	47	ดี
3	9	7	5	4	25	พอใช้	10	13	12	13	48	ดี
4	9	8	5	4	26	พอใช้	13	14	12	12	51	ดี
5	9	8	4	3	24	พอใช้	13	14	11	11	49	ดี
6	7	6	4	3	20	ปรับปรุง	14	13	12	13	52	ดี
7	9	6	4	3	22	พอใช้	12	12	13	13	50	ดี
8	8	9	6	4	27	พอใช้	13	14	14	14	55	ดี
Mdn	8.5	7	4	3	23	พอใช้	12.5	13.5	12	12.5	49.5	ดี
IQR	2	2	1	1	5		2	1	1	2	4	

จากตาราง 1 แสดงว่า คะแนนทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยมีทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตดังนี้

ทักษะที่ 1 ด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ จากการสอนและร่วมกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองโดยก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะใกล้เคียงกันโดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 6 – 9 คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 8.5 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 มีทักษะด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟอยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 10 - 14 คะแนน คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 12.5 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2

ทักษะที่ 2 ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ จากการสอนและร่วมกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองโดยก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะใกล้เคียงกันโดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 6-9 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 7 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 มีทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียน วีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 12 - 14 คะแนน คะแนนมัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 13.5 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1

ทักษะที่ 3 ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ จากการสอนและร่วมกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองโดยก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะใกล้เคียงกันโดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 4 – 6 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 4 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 มีทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียน วีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 10-14 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 12 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1

ทักษะที่ 4 ทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวกจากการสอนและร่วมกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองโดยก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะใกล้เคียงกันโดยมีคะแนนอยู่ระหว่าง 4 – 3 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 3 และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 มีทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก มีคะแนนอยู่ระหว่าง 11 - 14 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 12.5 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2

เมื่อรวมคะแนนทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยทั้ง 4 ทักษะพบวก่อน การมีคะแนนอยู่ระหว่าง 20 - 27 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 23 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 5 และหลังการสอนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 47 - 55 คะแนน คะแนน มัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 49.5 คะแนน และมีค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 4

ตาราง 2 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานที่คำนวณได้กับค่ามัธยฐานที่กำหนดไว้ในระดับดี ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย

คนที่	ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่	คะแนนเต็ม 60 คะแนน	ค่ามัธยฐานที่ กำหนดไว้ระดับดี	เครื่องหมาย		t	P-value
				+	-		
1	4	47	40 - 60 คะแนน	+		8	1.0000
2	4	47		+			
3	4	48		+			
4	5	51		+			
5	5	49		+			
6	6	52		+			
7	6	50		+			
8	6	55		+			
Mdn		49.5	≥ 40	8	0		
IQR		4					

จากตาราง 2 พบว่า ค่ามัธยฐานคะแนนทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยด้าน จากสอนโดยใช้บทเรียนวิดีโอทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง มีค่าแตกต่างจากค่ามัธยฐานที่เป็นเกณฑ์ระดับดี (40 - 60 คะแนน) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวิดีโอทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับดี

2. เปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้นมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

คนที่	ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่	คะแนน		ผลต่างของ คะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ความแตกต่าง	ลำดับ เครื่องหมาย		T
		ก่อน สอบ X	หลัง สอบ Y			บวก	ลบ	
		1	4			20	47	
2	4	20	47	+27	4.5	+4.5	-	
3	4	25	48	+23	1	+1	-	
4	5	26	51	+25	2.5	+2.5	-	
5	5	24	49	+25	2.5	+2.5	-	
6	6	20	52	+32	7.5	+7.5	-	
7	6	22	50	+32	7.5	+7.5	-	
8	6	27	55	+28	6	+6	-	
รวม						+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีความสามารถสูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย จากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตราย ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับดี
2. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยมีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50 – 70 และไม่มีคามพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนราชวินิตประถมบางแค กรุงเทพมหานคร เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิดีทัศน์ประกอบการเรียน เรื่อง ระวังอันตราย ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบประเมินความสามารถทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย

ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยกำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ระยะเวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2553 - วันที่ 20 กรกฎาคม 2553 โดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ The Sign Test for Median: One Simple และ The Wilcoxon Matched - Pairs Signed - Ranks Test

สรุปผลการวิจัย

1. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย หลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับดี
2. ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย หลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง สูงขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยมีทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตหลังการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์เรื่อง ระวังอันตราย ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองสูงกว่าก่อนเรียน และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยมีความพร้อมในการที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตสูงขึ้นกว่าก่อนการสอนนั้นทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก

วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนจากสถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยได้จัดการศึกษาในเรื่องที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน คือ การฝึกทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต มุ่งเน้นให้สามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่เน้นการเรียนรู้ทางวิชาการ เพื่อไม่ให้เกิดความตึงเครียดในการเรียนรู้ ในส่วนการฝึกปฏิบัติผู้วิจัยได้เน้นการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง และการใช้อุปกรณ์จริงในการฝึกปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง สามารถที่จะนำไปใช้ในสภาพปกติได้จริง จากผลการศึกษาพบว่าหลักการศึกษานี้สามารถที่จะทำให้นักเรียนมี

การพัฒนาทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตในด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวกได้จริง สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ. (2543: 13-14) ได้เสนอแนะของการจัดหลักสูตรการสอนที่มีประสิทธิภาพว่าควรจะมีลักษณะที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน เป็นหลักสูตรที่ต้องใช้วัสดุการเรียนที่มีอยู่จริงหรือฝึกจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เป็นหลักสูตรที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นหลักสูตรที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันหรือที่นำไปใช้ได้ทันที เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และฝึกในสถานที่หรือเหตุการณ์ต่างๆที่มีอยู่จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตมีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมที่ใช้บทเรียนวิดีโอทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง การจัดกิจกรรมมีระยะเวลาจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมระยะเวลาและจำนวนครั้งในการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ได้คำนึงถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษาด้วยคือ ได้กำหนดแผนการสอนจำนวน 8 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที และเรียนเสริมนอกเวลาเรียนปกติ วันละ 60 นาที รวมวันละ 120 นาที สอนสัปดาห์ละ 2 ครั้งซึ่งก่อนทำการสอนผู้วิจัยได้ประเมินนักเรียนด้านทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตเพื่อประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตเบื้องต้นของนักเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนคือ **ขั้นนำ** ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่นักเรียนและชี้แจงสาระของบทเรียน **ขั้นสอน** นักเรียนชมบทเรียนวิดีโอทัศน์การสอนและหากว่าตอนใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ ผู้สอนก็ควรหยุดวิดีโอทัศน์เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน **ขั้นการเลียนแบบ** หลังจากนักเรียนชมบทเรียนวิดีโอทัศน์การสอนจบหน่วยการเรียนรู้แล้วผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง **ขั้นลงมือกระทำ** นักเรียนบอกขั้นตอนของการปฏิบัติแล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยไม่มีแบบอย่างให้เห็นโดยนักเรียนอาจจะทำตามคำสั่งของครูผู้สอน **ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้อง** นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์โดยไม่มีแบบอย่างหรือมีคำสั่งนำทางการปฏิบัติ **ขั้นการแสดงออก** นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนการปฏิบัติมากขึ้นจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์อย่างคล่องแคล่ว ส่งผลให้ระดับความสามารถในการปฏิบัติจริงของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน นักเรียนทุกคนจึงมีความสามารถ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ในระดับดี

การเปรียบเทียบทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย ก่อนและหลังจากการสอนโดยใช้บทเรียนวิดีโอทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองพบว่า ความสามารถในการทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตด้านทักษะการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยก่อนและหลังการเรียนที่ใช้บทเรียนวิดีโอทัศน์

เรื่อง ระวังอันตราย ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการทดลองนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยมีความสามารถในการทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตสูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัย เนื่องจากบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตรายมีทั้ง รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นอีกทั้งยังให้นักเรียนได้ ลงมือปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้นำสื่อทางเทคโนโลยีมาใช้ ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการปฏิบัติได้เร็วขึ้น สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545: 146) ที่กล่าวว่า ลักษณะของสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีคุณภาพและหลากหลายทั้งสื่อของจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และสื่อเทคโนโลยี ที่ช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีคุณค่า น่าสนใจ ชวนติดตาม เข้าใจง่ายและรวดเร็ว มีขั้นตอนการเรียนรู้ไม่ซับซ้อน นักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติตามแบบได้โดยง่าย และยังช่วยให้ครูผู้สอนรู้วิธีการสอนนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาความสามารถในทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน อีกทั้งบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตรายได้สร้างตามแนวคิดของทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกทั้งยังได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีรวมทั้งยังนำบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตรายไปทดลองใช้และนำมาปรับแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จึงทำให้ระดับความสามารถในทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อาจกล่าวได้ว่าบทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง ช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถทักษะการดำรงชีวิตของนักเรียน แต่ละคนได้ดีขึ้น และผลการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนสามารถกล่าวได้ดังนี้

นักเรียนคนที่ 1 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิษฐ์ร่าเริง มนุษย์สัมพันธ์ดี เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติโดยบทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง นักเรียนสามารถจดจำได้ดี โดยก่อนการเรียนนักเรียนมีทักษะด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟอยู่ในระดับพอใช้ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้อยู่ในระดับปรับปรุง ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ อยู่ในระดับปรับปรุง และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับ การสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก อยู่ในระดับดี ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

นักเรียนคนที่ 2 เป็นนักเรียนหญิง อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเคลื่อนไหวนักเรียนสามารถเคลื่อนไหวได้ดี มีทักษะการฟังดี สื่อสารได้ดี นิษฐ์ร่าเริง ไม่กล้าแสดงออก เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้

ในระดับพอใช้ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ อยู่ในระดับพอใช้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ อยู่ในระดับปรับปรุง และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก อยู่ในระดับปรับปรุง หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองทักษะด้านการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ ทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการใช้เตาไมโครเวฟ และทักษะการป้องกันในการถูกของร้อนลวก อยู่ในระดับดี ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาดังนี้

1. จากการสังเกตในการทำทดลองพบว่านักเรียนสามารถที่จะปฏิบัติได้ดี โดยเฉพาะขั้นตอนของการลงปฏิบัติจริง นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินกับการได้ปฏิบัติจริงส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกดีหรือรันทรมีสมาธิในการปฏิบัติ

2. นักเรียนมีการพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อต่างๆได้มากขึ้นรวมไปถึงมีพัฒนาการในการประสานกันระหว่างมือกับสายตามากขึ้น สังเกตจากการปฏิบัติในทักษะการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้ ทักษะการป้องกันตนเองจากการเสียบปลั๊กไฟและถอดปลั๊กไฟ

3. การเรียนรู้ทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ทำให้นักเรียนลดการสร้างภาระให้แก่ผู้อื่นสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้เป็นอย่างดี

4. นักเรียนมีการพัฒนาการด้านอารมณ์ที่ดีขึ้น และเกิดความกระตือรือร้นและใคร่อยากรู้ อยากเรียนในเรื่องอื่นมากขึ้นอีกด้วย

ซึ่งจากผลการศึกษารูปได้ว่ารูปแบบการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย โดยการสอนแบบไม่ตึงเครียด เอาใจใส่และเป็นการสอนที่นักเรียนให้ความสนใจหรือมีความชอบจะทำให้เกิดผลดีว่าการเรียนที่มุ่งเน้นการบังคับหรือเติมไปด้วยวิชาการ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคการสอนผสมผสานอย่างถูกขั้นตอนเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมของนักเรียน พิจารณาเนื้อหาและรูปแบบการสอนให้อยู่ในความสนใจ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่นและอยากเรียน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความตั้งใจ จนสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้องรวมไปถึงสามารถที่จะจดจำนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนเรียนครูผู้สอนควรเตรียมอุปกรณ์ต่างๆให้พร้อม ในการเรียนแต่ละทักษะ
2. ครูผู้สอนควรมีการกระตุ้นเตือนและให้ความช่วยเหลือในครั้งแรกๆ ของการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มที่จากนั้นจึงค่อยๆลดการกระตุ้นเตือนและความช่วยเหลือลงจนกระทั่งลดความช่วยเหลือทั้งหมด เมื่อมั่นใจได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ตลอดเวลาของการฝึกปฏิบัติ ครูผู้สอนไม่ควรลืมที่จะให้แรงเสริมเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่นักเรียน

3. ควรประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยในการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต โดยการจัดทำเป็นคู่มือ

4. การสร้างวีดิทัศน์ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้จัดเก็บไว้ในรูปแบบของ Video Compact Disc เพื่อใช้กับเครื่องเล่น VCD ถ้าผู้เรียนเปิดด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์อาจจะทำให้เห็นความคมชัดของภาพเปลี่ยนไป เพราะจอคอมพิวเตอร์มีความละเอียดต่างไปจากจอโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไป ดังนั้นหากไม่มีข้อจำกัดเรื่องอุปกรณ์ควรจะใช้กับเครื่องเล่น VCD

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรนำทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิตไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น เช่น นักเรียนที่มีบกพร่องทางการได้ยิน นักเรียนออทิสติก เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนำบทเรียนวีดิทัศน์ร่วมการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองมาใช้ประกอบการสอนในการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับอื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แนวทางการวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *คู่มือครูสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตและผลการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โรงเรียนพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- กฤษฎิ์ เวศนารัตน์. (2549). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สื่อการสอนที่ผลิตด้วย คอมพิวเตอร์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณา ตรียมณีรัตน์. (2544). *ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การสร้างเสริมทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกตุร วงศ์ก้อม. (2548). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- แก่นจันทร์ ถิ่นวรแสง. (2550). *ผลของการใช้เกมที่มีต่อความสามารถในการจำพยัญชนะไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์เพ็ญ เหล่านรเศรษฐ์. (2544). *ผลของการฝึกโดยใช้หลักการวิเคราะห์งาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำความสะดวกเสื่อผ้าของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเขาวงกตปัญหา 35-50*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดลนภา มิธาลา. (2548). *การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์จำลอง*. ปริญญาโท กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ดารณี ธนะภูมิ. (2542). *การสอนเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: กองโรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ดาวประกาย แก้วนพรัตน์. (2549). *การใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). เชียงใหม่: บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทีศนา เขมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพ สงวนกิตติพันธ์. (2545). *ทักษะชีวิต (life skills) ทักษะเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ์ เสนิงค์ และคนอื่นๆ. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นฤชล นียาภรณ์. (2549). *การศึกษาความสามารถในการนับจำนวน 1 -10 ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้จากการจัดประสบการณ์การประกอบอาหาร*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร จันทวรรณ. (2545). *การใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การป้องกันการติดยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านเวียงแก้ว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2533). *สถิติอนพาราเมตริก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประทีน คล้ายนาค. (2545). *การผลิตรายการโทรทัศน์ทางการศึกษา*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประวิต เอร่าวัน และนุชชานา เหลืองอังกูร. (2545). *การสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตและผลการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงศึกษาธิการ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: แว่นแก้วการพิมพ์.

- เผชิญ กิจระการ. (2544). *การวิจัยและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนตรี ไพธิมมงคล. (2544). *ประสิทธิภาพของวีดิทัศน์เพื่อการฝึกอบรมพนักงานเรื่อง เทคนิคการให้บริการในสวนอาหาร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). *เอกสารประกอบการสอนชุดประสบการณ์วิชาชีพครูหน่วยที่ 7 – 15*. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิรักษเด็ก. (2543). *ทักษะชีวิตคืออะไร*. เชียงใหม่: มูลนิธิรักษเด็ก.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รุ่งศักดิ์ เยื่อใย. (2552). *การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ วิชาสังคมศึกษา เรื่องสภาวะโลกร้อน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เรณู สายเชื้อ. (2547). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง การบวกและการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 20*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วณิชยา ธิหมื่น. (2547). *การใช้สถานการณ์จำลองประกอบบทเรียนวิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2* (2547). วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณรัตน์ แก้วมงคล. (2544). *ประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนลาดเลาเคำพิทยาคม*. วิทยานิพนธ์ วท.ม (การแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2546). *ผลการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจิตเวชของนักศึกษาชั้นพยาบาลปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ สำนักการแพทย์กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วริญญา อรรถยุกติ. (2543). *การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร*. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารี ธีระจิตร. (2545). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์ กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต*. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- ศรีสมร ทิमानนท์. (2542). *สัดส่วนของเนื้อหาการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยจำแนกตามทักษะ 4 ด้านและตามระดับอายุจริง*. เอกสารประกอบการอบรมครูการศึกษาพิเศษรุ่นที่ 11. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- สนอง อินละคร. (2544). *เทคนิคและนวัตกรรมที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สมเกียรติ เพ็งถา. (2550). *รายงานการพัฒนา บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา(สุขศึกษา) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. อุดรดิตต์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตต์ เขต 2.
- สมชาย พงศ์วิลาวัณย์. (2547). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. จาก <http://images.somnuek.multiply.multiplycontent.com/attachment/> สืบค้นวันที่ 7 มกราคม 2553.
- สมบุญรณ์ เสนีย์วงศ์ ณอยุธยา. (2545). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ทำมาหากินด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง*. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2545). *การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุทิน เรืองปานกัน. (2546). *การพัฒนารายการวีดิทัศน์ วิชาการปลูกพืชสมุนไพรเรื่อง "ขมิ้นโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น" สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรินทร์ ยอดคำแพง. (2542). *สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). 19 *วิธีการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- โสภณ จุโลทก. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 -6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-3*. เชียงราย: สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย ฝ่ายวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์. ถ่ายเอกสาร.
- อธิวัฒน์ ผาสุกอนันต์. (2547). *การพัฒนาวิดิทัศน์เรื่องการขยายพันธุ์พืช กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยี การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2542). *การสอนเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อิสสิริภรณ์ วานิชพิพัฒน์. (2549). *การใช้ชุดกิจกรรมที่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่าง ตา และมือของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.อนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษา พิเศษ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. (2545). *เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการและแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- อำพัน พงกษาไพบุลย์. (2549). *ศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะ วิชาการโดยใช้กิจกรรม ศิลปะกระตุ้นความสนใจ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) (on-line). 2007. Available from: <http://www.aidd.org/>
- Children, Youth and Women's Health Service. (2006). *Intellectual disability*. Retrived November 10, 2007, from <http://www.cyh.com/HealthTopics/HealthTopicDetails.aspx?p=114&np=306&id=1876.html>.
- Egan, G.; & M.A. Cowan. (1979). *People in System: A Model for Development in the Human-Service Professions and Education*. Monterey: Brooks/Cole.
- Fincher, ADA Loudith. (1995). *Effect of learning style on cognitive and psvchomotor Achievement and Retentiom When Using Liner and Interactive Video (Cognitive Achievement video)*. New York: University of Alabama.
- Geller, Margaret. (1992). *Designing and Evaluating Game and Simulations: A process approach*. London: Biddles Ltd.

- Goodship, Joan M. *Life Skills Mastery for Students with Special Needs*. ERIC Digest #E469 [On-line] . 2001. Available from: <http://ericae.net/ericdebe/ED321502.htm>
- Hunter, P.E. (1991). *Teaching Gifted Children Video Production and Critical Viewing*. Dissertation Abstracts International, 51 (7), 2353.
- Life Skills. [On-line] . 2004. Available from: www.cccoe.net/social/lifeskillposter.htm
- Miller, R.S. (1984, July). The Effectiveness of Video Technology in Safety Training at an Industrial Site. *Dissertation Abstracts International*. 44: 2659.
- Milton, Susan J., McTeer, Paul M.; & Corbet, J. Janes. (1997). *Introduction to Statistics*. New York: McGraw – Hill.
- Nelson-Jones, Richard. (1992). *Group Leadership: A Training Approach*. California: Brook/Cole.
- O'Donohue, William ; & Krasner, Leonard. (1995). "Problem Solving Skill," *Handbook of Psychological Skills Training: Clinical Techniques and Applications*. Boston: Allyn Bacon.
- World Health Organization. (1993). *Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools*. Programme on Mental Health. Geneva. Retrieved August 15, 2005, from <http://www.unescap.org/esid/hds/pubs/2317/m7.pdf>
- (2007). *Mental retardation*. Retrieved September 7, 2008, from http://www.searo.who.int/en/section1174/section1199/section1567_6743.htm
- (1994). *Life Skill Education for Children and Adolescents in School*. Switzerland: Geneva.
- York, Lisa. *Knowing Your Strength*. [On-line] . 2004. Available from: www.cccoe.net/social/Eststrength.htm

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญฤทธิ์ คงคาเพชร
กศ.ม (เทคโนโลยีการศึกษา)
รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. กิ่งสร เกาะประเสริฐ
Ph.D. Special Education
พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
สถาบันราชานุกูล
3. อาจารย์จรัญ น้อยอิม
กศ.ม (สันติศึกษา)
หัวหน้างานกิจกรรม
โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี
4. อาจารย์วิไลพร ศีลางาม
กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา)
หน่วยงานวัดผล
โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้องของ แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ตาราง 4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของ แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

รายละเอียดพฤติกรรมด้านความมีวินัย	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
สถานการณ์การช่วยเหลือตนเองจากไฟไหม้ 1. นักเรียนรีบออกจากห้องโดยการก้มตัวเดินเปิดหรือก้มตัวรีบออกจากห้องหรือ รีบหนีลงบันได สถานการณ์การช่วยเหลือตนเองจากไฟไหม้ถ้าออกมาจากห้องไม่ได้ 2. ปิดประตู 3. นำผ้าชุบน้ำมาปิดประตู 4. เปิดหน้าต่าง 5. ร้องตะโกนให้คนช่วย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
สถานการณ์การเสียบปลั๊กไฟ 1. นักเรียนจับปลั๊กไฟได้ถูกต้อง 2. นักเรียนเสียบปลั๊กไฟกับปลั๊กไฟพ่วง 3. เปิดสวิตไฟฟ้าที่ปลั๊กไฟพ่วง สถานการณ์การถอดปลั๊กไฟ 4. ปิดสวิตไฟฟ้าที่ปลั๊กไฟพ่วง 5. นักเรียนถอดปลั๊กไฟกับปลั๊กไฟพ่วง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
วิธีการป้องกันในการถูกของร้อนลวก 1. เปิดเตาไม่โครเวฟ 2. นักเรียนใส่ถุงมือ 3. หยิบของร้อน 4. นำไปเก็บในตู้กับข้าว หรือวางบนโต๊ะ 5. ปิดเตาไม่โครเวฟ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

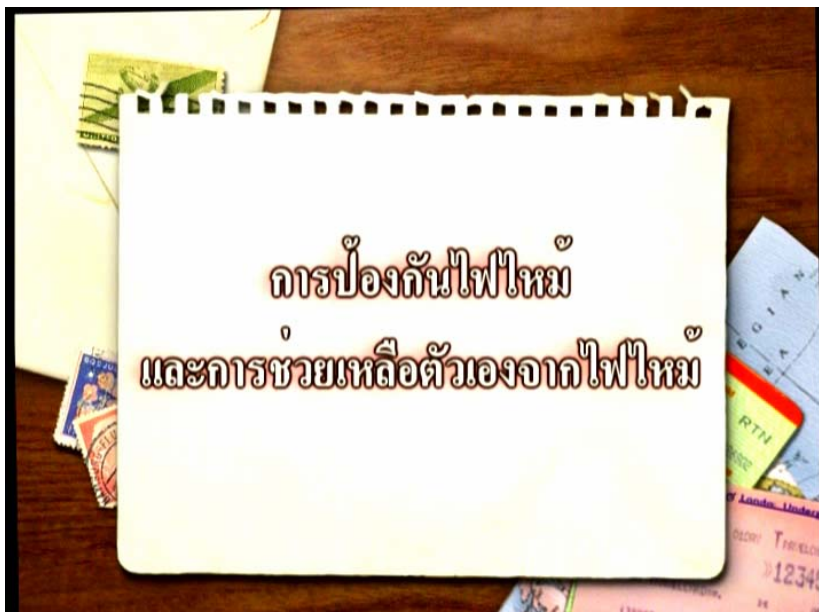
ตาราง 4 (ต่อ)

รายละเอียดพฤติกรรมด้านความมีวินัย	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	สรุปผล
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
การใช้เตาไมโครเวฟ					
1. นำอาหารที่จะอุ่นใส่ในภาชนะ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. นำอาหารใส่เตาไมโครเวฟ	+1	+1	+1		
3. ตั้งเวลา	+1	+1	+1		
4. ใส่ถุงมือนำอาหารออกจากเตาไมโครเวฟ	+1	+1	+1		
5. ทำความสะอาดเตาไมโครเวฟ	+1	+1	+1		

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง ระวังอันตราย

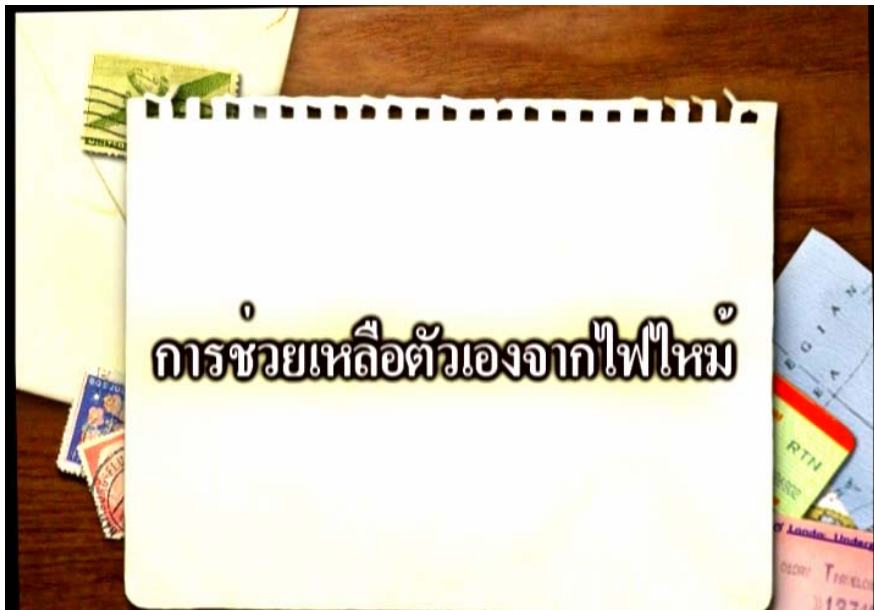

X การเล่นไม้ขีดไฟ
ทำให้เกิดไฟไหม้ได้

X ขณะใช้งานไม่ควรวาง
เตารีดทิ้งไว้

ภาคผนวก ง

ตัวอย่าง แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต
ทักษะ การป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้

ชื่อนักเรียน.....ชั้น ป.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพของนักเรียน เพียงข้อละ 1 ช่อง

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 3 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆได้
เองอย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องช่วยเหลือ ไม่ต้องกระตุ้นด้วยวิธีการใดๆ

ให้ 2 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆได้
เองอย่างถูกต้อง แต่ได้รับการกระตุ้นบ้าง เป็นการกระตุ้นทางวาจา

ให้ 1 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีส่วนร่วมแต่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ต้องกระตุ้น
ทางกาย ท่าทาง และทางวาจา

พฤติกรรมการปฏิบัติ	คุณภาพการปฏิบัติ		
	3	2	1
สถานการณ์การช่วยเหลือตนเองจากไฟไหม้ 1. นักเรียนรีบออกจากห้องโดยการก้มตัวเดินเปิด หรือก้มต่ำรีบออกจากห้องหรือ รีบหนีลงบันได สถานการณ์การช่วยเหลือตนเองจากไฟไหม้ถ้าออกมาจาก ห้องไม่ได้ 2. ปิดประตู 3. นำผ้าชุบน้ำมาปิดประตู 4. เปิดหน้าต่าง 5. ร้องตะโกนให้คนช่วย			

เกณฑ์ คะแนน 13 - 15 คะแนน ดี   7 - 12 คะแนน พอใช้   1 - 6 คะแนน ปรับปรุง

สรุปการประเมิน   ดี   พอใช้   ปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาพลศึกษา

ช่วงชั้นที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ทักษะและการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระที่ 5 ระวังอันตราย

สาระการเรียนรู้

ทักษะและการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อ
อัคคีภัย การกระทำที่นำไปสู่การเกิดไฟไหม้ ได้แก่

1. การเล่นไม้ขีดไฟ ไม่ควรเล่นไม้ขีดไฟ เพราะอาจจะทำให้ไฟไหม้บ้านได้
2. การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าแล้วเสียบไฟทิ้งไว้ การเสียบอุปกรณ์ไฟฟ้าทิ้งไว้ อาจเกิดจากการลืม

หรือความประมาททำให้เกิดไฟไหม้ได้ เช่นการเสียบเตารีดทิ้งไว้ทำให้ไฟไหม้เสื่อและลุกลามไปไหม้บ้าน
ได้ การเสียบปลั๊กน้ำร้อนทิ้งไว้จนน้ำในกาแห้ง เกิดไฟไหม้ได้เช่นกัน

การป้องกันอัคคีภัย และการช่วยเหลือตนเองเมื่อเกิดอัคคีภัย เราสามารถป้องกันอุบัติเหตุได้
โดยไม่เล่นซุกซน เช่น ไม่เล่นไม้ขีดไฟ สังเกตอุปกรณ์ไฟฟ้าในบ้าน ถ้าเราเห็นว่าเสีย ควรรีบบอกพ่อแม่
หรือผู้ใหญ่ให้ทราบเมื่อเกิดไฟไหม้เราสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดังนี้

1. พยายามหนีออกจากบริเวณที่เกิดไฟไหม้
  - 1.1 ถ้ามีควันไฟไหม้จำนวนมากให้ก้มตัวลงต่ำแล้วคลานออกมา
  - 1.2 ถ้าแสบตา แสบจมูกจากควันไฟให้ใช้ผ้าขนหนูชุบน้ำเช็ดหน้า ปิดจมูก
  - 1.3 วิ่งลงบันไดหนีไฟ ไม่ลงลิฟต์เป็นอันขาดเพราะเมื่อเกิดไฟไหม้ลิฟต์จะไม่ทำงาน
2. โทรศัพท์แจ้งเหตุไฟไหม้ และร้องขอความช่วยเหลือจากคนอื่น ถ้าออกมาจากบริเวณ

ไฟไหม้ไม่ได้ให้พยายามไปที่หน้าต่าง และร้องขอความช่วยเหลือ

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้
2. รู้และเข้าใจแนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุไฟไหม้
3. รู้และมีทักษะวิธีการป้องกันช่วยเหลือและดูแลตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากที่ผู้สอนสอน เรื่อง ทักษะและการป้องกันในการช่วยตนเองจากอุบัติเหตุจากไฟไหม้แล้ว นักเรียนมีความรู้ความสามารถดังต่อไปนี้

- 3.1 นักเรียนรู้และเข้าใจสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้
- 3.2 นักเรียนรู้และเข้าใจแนวทางการป้องกันและหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุไฟไหม้
- 3.3 นักเรียนและมีทักษะวิธีการป้องกันช่วยเหลือและดูแลตนเองจากอุบัติเหตุไฟไหม้

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ผู้สอนพูดคุยทักทายกับนักเรียน แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่นักเรียน
2. ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับอุบัติเหตุไฟไหม้ในลักษณะต่างๆ

ขั้นสอน

1. ผู้สอนให้นักเรียนชมบทเรียนวีดิทัศน์การสอนก่อนจนจบ
2. เมื่อจบผู้สอนเปิดบทเรียนวีดิทัศน์อีกครั้ง และตอนใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ ผู้สอนก็ควรหยุดบทเรียนวีดิทัศน์เพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน

ขั้นการเลียนแบบ

1. เมื่อนักเรียนดูบทเรียนวีดิทัศน์จบ ผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูของจริงอีกครั้ง ตามบทเรียนวีดิทัศน์
2. ให้นักเรียนปฏิบัติขั้นตอนต่างๆตามผู้สอน

ขั้นลงมือกระทำ

1. ผู้สอนให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนที่ผู้สอนปฏิบัติให้ดูอีกครั้งด้วยตนเอง โดยไม่มีแบบอย่าง
2. ผู้สอนคอยแนะนำนักเรียนที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่เข้าใจ เป็นรายบุคคล

ขั้นปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ขั้นนี้ นักเรียนจะต้องฝึกฝนจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์โดยไม่มีแบบอย่างหรือมีผู้สอนแนะนำ

ชั้นการแสดงผล

ชั้นนี้เป็นชั้นที่นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนการปฏิบัติมากขึ้นจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์อย่างคล่องแคล่ว

ชั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

ชั้นนี้เป็นชั้นที่นักเรียนสามารถทำการปฏิบัติได้อย่างง่าย เป็นไปอย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรว่าต้องใช้ความพยายาม และครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และประเมินผล

สื่อ / แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. อุปกรณ์สำหรับสร้างสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ไฟไหม้ เช่น ผ้า ไม้ขีดไฟ ประทัด ควันไฟ จำลองบทเรียนวีดิทัศน์

การวัดผลประเมินผล

1. เครื่องมือ แบบประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต
2. เกณฑ์การประเมินผล ทักษะผ่านเกณฑ์ โดยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ดังนี้

คะแนน 1 - 6 คะแนน หมายถึง มีผลการเรียน ระดับปรับปรุง

คะแนน 7 - 12 คะแนน หมายถึง มีผลการเรียน ระดับพอใช้

คะแนน 13 - 15 คะแนน หมายถึง มีผลการเรียน ระดับดี

บันทึกผลหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา/อุปสรรค

แนวทางในการแก้ไข

ลงชื่อ.....ผู้สอน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางฉนพร กิจสุทธิ
วันเดือนปีเกิด	23 มกราคม 2503
สถานที่เกิด	จังหวัดลำปาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	66/715 หมู่ 5 แขวงคลองขวาง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูสอนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี หมู่บ้านเศรษฐกิจ แขวงบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2531	ครุศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) จาก สถาบันราชภัฏลำปาง
พ.ศ. 2553	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ